KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Lina Simanauskienė

BANKROTO PROGNOZAVIMAS UAB RIVIDĖ

Bakalauro darbas

Darbo vadovė doc. dr. Irena Patašienė

Kaunas 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

BANKROTO PROGNOZAVIMAS UAB RIVIDĖ

B7137H01 Ekonomika

(studijų programa)

Apskaita

(specializacija)

Bakalauro darbas

Studentė.....

Lina Simanauskienė VEBAI-9

2015 m. .. ..

Vadovė .....

Doc. Dr. Irena Patašienė

2015 m. .....

Recenzentas, -ė .....

.....

2015 m. .....

Kaunas 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

(Fakultetas)

Lina Simanauskienė

(Studento vardas, pavardė)

B7137H01 Ekonomika

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo bakalauro darbo „Bankroto prognozavimas UAB Rividė įmonėje“

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

20 ____ m. _____ ____ d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Linos Simanauskienės** baigiamasis bakalauro darbas tema „Bankroto prognozavimas UAB Rividė įmonėje“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

_____ _____

(vardą ir pavardę įrašyti ranka) *(parašas)*

Simanauskienė, L. (2015). Bankruptcy Prediction in Company UAB Rividė. Bachelor's Final Degree Project in Economics. Study Programme B7137H01. Supervisor assoc. dr. I. Patašienė. Kaunas: School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

SUMMARY

Relevance of the topic. The ability to assess the situation objectively and make the right decisions often becomes an important condition to ensure the company's financial stability and continuity. This thesis is relevant to the fact that companies applying bankruptcy prediction models, financial ratios and absolute financial indices for the prediction of bankruptcy can assess the likelihood of bankruptcy. This helps to reduce the risk, determine the weakest spots of its activities and submit proposals on how to avoid bankruptcy and improve the position of the company.

The object – bankruptcy prediction in UAB Rividė.

The aim. To accomplish the financial analysis of activity of UAB Rividė and foresee the likelihood of bankruptcy.

The main results of the work. The carried out analysis of UAB Rividė financial activity shows that the main activity of the company is only partially effective, the company irrationally ruled the equity, mismanaged their core business, there are problems in the marketing of the company and fair orientation in the policy of prices and competition, it is difficult for the company to carry out the commitment, company may run out of funds for its activities and has the increased risk, the company's financial situation is unstable, low level of security and decreasing the efficiency of the activity. The bankruptcy of the company is the natural phenomenon of the market economy, which is due to various causes (endogenous, exogenous, multiversity, the multilevel of causes and effects), with each company one at a time may be different or similar, and both internal and external factors. Forecasting the company's bankruptcy it is advisable to analyse the company's activities through investigation of absolute and relative financial performance. In most cases the bankruptcy of the company can be predicted from the company's profitability, operational efficiency, financial stability, liquidity, and other indicators. It is also advisable to use multiple bankruptcy prediction models (since so far it is not possible to determine the most reliable bankruptcy prediction model), which are the classical statistical and artificial intelligence. The results of calculations done according to the bankruptcy prediction models developed by various foreign and Lithuanian scientists show that there is a small possibility of bankruptcy in UAB Rividė throughout the issued period, but the absolute and relative financial indicators show the deterioration of the condition of the company and the possible bankruptcy of UAB Rividė.

The scope of the work – 62 pages, 14 tables and 23 pictures. Keywords: financial analysis, bankruptcy, bankruptcy prediction, the relative financial indicators, absolute financial indicators.

TURINYS

ĮVADAS 9
1. UAB RIVIDĖ VEIKLOS FINANSINĖ ANALIZĖ 10
1.1. UAB Rividė charakteristika 10
1.2. UAB Rividė finansinė analizė 11
1.2.1. Balanso ataskaitos analizė 11
1.2.2. Pelno (nuostolių) ataskaitos analizė 15
1.2.3. Finansinių santykinių rodiklių analizė 16
2. ĮMONIŲ BANKROTAS TEORINIU ASPEKTU 29
2.1. Bankroto samprata, bankrotą lemiantys veiksniai ir priežastys 29
2.2. Bankroto prognozavimo metodai 32
2.2.1. Bankroto prognozavimo modeliai 33
2.2.2. Bankroto prognozavimas, remiantis finansiniais santykiniais rodikliais 41
2.2.3. Bankroto prognozavimas, remiantis absoliutinių finansinių rodiklių pokyčiais 44
3. UAB RIVIDĖ BANKROTO PROGNOZAVIMAS 47
3.1. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal bankroto prognozavimo modelius 47
3.2. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal finansinius santykinius rodiklius 51
3.3. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal absoliutinių finansinių rodiklių pokyčius 53
IŠVADOS 57
LITERATŪRA 58
PRIEDAI 60

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. UAB Rividė įmonės organizacinė struktūra 9
2 paveikslas. UAB Rividė turto struktūra 2012–2014 m. 12
3 paveikslas. UAB Rividė trumpalaikio turto struktūra 2012–2014 m. 13
4 paveikslas. UAB Rividė nuosavas kapitalas ir finansinės skolos 2012–2014 m. 13
5 paveikslas. UAB Rividė bendrasis pardavimo pelningumas 2012–2014 m. 16
6 paveikslas. UAB Rividė veiklos pelningumas 2012–2014 m. 16
7 paveikslas. UAB Rividė grynasis pardavimo pelningumas 2012–2014 m. 17
8 paveikslas. UAB Rividė turto pelningumas 2012–2014 m. 18
9 paveikslas. UAB Rividė kapitalo pelningumas 2012–2014 m. 18
10 paveikslas. UAB Rividė apyvartinis kapitalas 2012–2014 m. 19
11 paveikslas. UAB Rividė apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas 2012–2014 m. 20
12 paveikslas. UAB Rividė apyvartinio kapitalo ir turto santykis 2012–2014 m. 20
13 paveikslas. UAB Rividė bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas 2012–2014 m. 21
14 paveikslas. UAB Rividė greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas 2012–2014 m. 22
15 paveikslas. UAB Rividė trumpalaikės skolos koeficientas 2012–2014 m. 22
16 paveikslas. UAB Rividė bendrasis skolos rodiklis 2012–2014 m. 23
17 paveikslas. UAB Rividė ilgalaikių skolų koeficientas 2012–2014 m. 23
18 paveikslas. UAB Rividė finansinio sverto koeficientas 2012–2014 m. 24
19 paveikslas. UAB Rividė pardavimo savikaina vienam pardavimo litui 2012–2014 m. 25
20 paveikslas. UAB Rividė sąnaudų lygio rodikliai vienam pardavimo litui 2012–2014 m. 26
21 paveikslas. Veiksniai, lemiantys krizinę situaciją įmonėje 30
22 paveikslas. Įmonės bankroto tikimybės prognozavimo modelių klasifikacija 33
23 paveikslas. Bankroto prognozavimo modelių grupavimas 33

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Bankroto veiksnių klasifikavimas 31
2 lentelė. Bankroto prognozavimo modeliai 35
3 lentelė. Svarbiausi finansiniai santykiniai rodikliai, rodantys įmonės bankroto tikimybę 40
4 lentelė. Altman bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė.....45
5 lentelė. Taffler ir Tishaw bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė.....46
6 lentelė. Lis ir Springate bankroto prognozavimo modelių UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė.....46
7 lentelė. Zavgren bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė 47
8 lentelė. Chesser bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė 47
9 lentelė. Grigaravičiaus bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė.....48
10 lentelė. Stoškaus, Beržinskienės, Virbickaitės bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės.....48
11 lentelė. Butkaus, Žakarės ir Cibulskienės bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė 49
12 lentelė. Bankroto prognozavimo modelių rezultatai (bankroto tikimybė).....49
13 lentelė. UAB Rividė finansinių santykinių rodiklių, leidžiančių prognozuoti bankrotą, reikšmės ...50
14 lentelė. UAB Rividė blogėjančius finansinius santykinius rodiklius rodantys finansiniai straipsniai 52

ĮVADAS

Temos aktualumas. Kiekvienai įmonei yra labai svarbu išsilaikyti pasirinktoje tikslinėje rinkoje ir gauti pelną iš įmonės veiklos. Šiais laikais rinkoje verslas gali patirti didesnę ar mažesnę riziką, todėl įmonės negali būti tikros, kad jų veikla ateityje bus pelninga ir efektyvi, kad jų prekės ar paslaugos turės paklausą, kad nereikės keisti įmonės veiklos pobūdžio ar netgi likviduoti įmonę. Todėl norint, kad įmonė gyvuotų ir būtų pelninga bei stabili, jos vadovai turi pastoviai analizuoti savo įmonės veiklą, finansinius rodiklius, atlikti bankroto prognozavimą. Laiku pastebėjus prastėjančią įmonės būklę galima imtis atitinkamų priemonių, padedančių išvengti bankroto arba bent jau sumažinančių neigiamas bankroto pasekmes. Taigi, bankroto prognozavimas gali padėti įmonės vadovui realiai įvertinti esamą įmonės būklę, išsiaiškinti pradinius įmonės finansinius sunkumus, pasirinkti teisingą problemos sprendimo būdą, kuris padėtų įmonei įveikti nepalankią situaciją.

Taigi, gebėjimas objektyviai vertinti situaciją įmonėje ir teisingų sprendimų priėmimas tampa svarbia sąlyga, norint užtikrinti įmonės veiklos tęstinumą bei finansinį stabilumą. Darbo tema aktuali tuo, kad pritaikant įmonėse bankroto prognozavimo modelius, finansinius santykinius rodiklius, absoliutinių finansinių rodiklių pokyčius, taikomus bankroto prognozavimui, galima įvertinti bankroto tikimybę. Visa tai leidžia sumažinti įmonės veiklos riziką, padeda nustatyti silpniausias veiklos vietas, kurias reikia stiprinti bei pateikti pasiūlymus kaip išvengti bankroto ir pagerinti įmonės padėtį.

Darbo objektas – UAB Rividė bankroto prognozavimas.

Darbo tikslas. Atlikti UAB Rividė veiklos finansinę analizę ir numatyti bankroto tikimybę.

Darbo uždaviniai:

- Atlikti įmonės UAB Rividė finansinės veiklos analizę 2012–2014 m.
- Teoriniu aspektu apibūdinti bankrotą.
- Atlikti UAB Rividė bankroto prognozavimą.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės literatūros šaltinių analizė.
- Statistinių duomenų analizė.
- Įmonės duomenų analizė.
- Rezultatų vizualizacija.

1. UAB RIVIDĖ VEIKLOS FINANSINĖ ANALIZĖ

1.1. UAB Rividė charakteristika

UAB Rividė yra uždaroji akcinė bendrovė, įkurta 2009 metais, registracijos adresas – Mokolų 47-32, Marijampolė. Tai yra smulki prekybinė įmonė, užsiimanti mažmenine prekyba, kurios galutinis tikslas – kuo pelningiau parduoti įvairias prekes. Įmonės veikla išsiskiria tuo, kad įmonė perka jau gatavus gaminius, kuriuos vėliau parduoda. Jos veikla – prekyba kietu kuru (prekiauja durpių briketais ir anglimi). UAB Rividė savo prekes perka iš partnerių Baltarusijoje ir Lietuvoje. OAO Ditva – tai gamykla, esanti Baltarusijoje, kuri bendradarbiaujant tiekia UAB Rividė durpių briketus. Iš Lietuvoje esančios įmonės UAB Dometa perkama anglis.

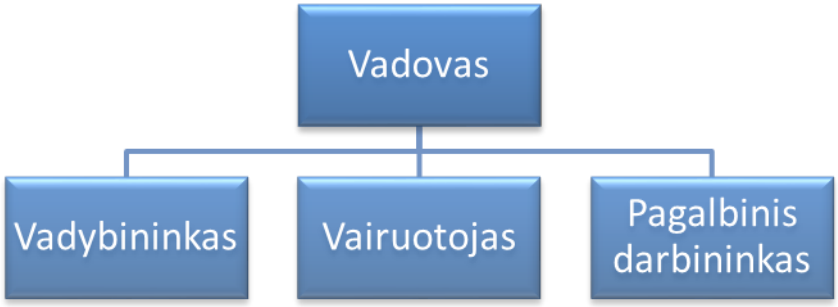
Įmonė veikia vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymais bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės norminiais teisės aktais, reguliuojančiais įmonių veiklą. Įmonė turi savo sąskaitą banke, antspaudą.

Įmonės veiklos tikslai yra įstatuose numatytos veiklos organizavimas ir vykdymas, siekiant pajamų ir pelno gavimo, turtinių interesų tenkinimo.

Įmonė gyvuoja 5 metus, todėl yra sukaupusi nemažai darbo patirties šioje srityje. Tačiau konkurentai jai yra vis dar pavojus, o tuo pačiu ir skatinimas dar daugiau pasitempti ir plėtoti savo verslą.

Verslo partneriai yra gana stambios įmonės, kurios užsiima prekių gamyba bei eksportu į Lietuvą, o taip pat ir importavimu į Lietuvą. Tai didmenine prekyba užsiimančios įmonės OAO Ditva, UAB Dometa, UAB Apskaitida ir kt.

UAB Rividė yra patriarchalinio tipo įmonė, kur vienas vadovas vadovauja kitų darbuotojų atžvilgiu. Tokioje organizacinėje struktūroje (žr. 1 pav.) vadovas atlieka labai daug funkcijų, bei turi turėti didelį žinių bagažą apie organizaciją, vadybą ir pan. Tokios organizacinės struktūros pasirinkimą lėmė tai, kad įmonė yra maža prekybinė, durpių briketais ir anglimi prekiaujanti įmonė, kurioje dirba trys darbuotojai. Visi darbuotojai kvalifikuoti ir patyrę, dirbę prekybos srityje.

1 pav. UAB Rividė įmonės organizacinė struktūra

Įmonėje nėra buhalterinės apskaitos skyriaus, nes įmonei buhalterines paslaugas teikia pagal sutartį apskaitos paslaugas teikianti įmonė. UAB Rividė yra tik vienas padalinys, įmonės veikla nėra išskaidyta į atskiras šakas, padalinius, ar cechus.

1.2. UAB Rividė finansinė analizė

Kiekviena įmonė veikia tam tikroje aplinkoje, kuri nuolat kinta. Norėdama sėkmingai dirbti, įmonė turi nuolat stebėti rinkoje vykstančius pokyčius, reaguoti ir prie jų prisitaikyti. Todėl svarbu atlikti situacijos analizę, kad būtų galima įvertinti įmonės galimybes bei iškylančias grėsmes, taip pat įvertinus galimybes priimti atitinkamus strateginius sprendimus tolesnei veiklai vykdyti. Sprendžiant šiuos uždavinius svarbią reikšmę turi finansinių ataskaitų analizė, kuri gali objektyviai įvertinti įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus bei plėtros galimybes. Finansinė analizė, kaip nurodo J.Mackevičius, D.Poškaitė ir L. Villis (2011) yra „visapusis ir nuoseklus įmonės finansinės ir kitų su ja susijusių veiklų tyrimas siekiant padėti vadovybei priimti teisingus valdymo sprendimus ir įgyvendinti numatytus tikslus“ (p. 8).

UAB Rividė, kaip ir kitų įmonių, finansinę būklę apibūdina trys rodiklių grupės: turtas, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai, o veiklos rezultatus – pajamos ir sąnaudos. Realų įmonės finansinės būklės įvertinimą, kaip nurodo J.Mackevičius (2009), „galima gauti atlikus minėtų rodiklių grupių analizę naudojant balanso duomenis, o veiklos rezultatų – pelno (nuostolių) ataskaitos duomenis. Tačiau žymiai išsamesnį vaizdą apie įmonės finansinę būklę ir veiklos rezultatus galima susidaryti naudojant kartu balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitas“ (p. 293). Todėl UAB Rividė finansinės atskaitomybės analizei atlikti pasirinkta balanso bei pelno (nuostolių) ataskaitų vertikali ir horizontali analizė.

Atliekant finansinių rodiklių analizes remtasi įmonės 2012–2014 m. finansinėmis ataskaitomis. Finansinės ataskaitos yra svarbiausias įmonės valdymo instrumentas. Tinkamai naudojantis finansinių ataskaitų rodikliais galima padaryti objektyvias išvadas, priimti optimalius sprendimus, prognozuoti veiklos perspektyvas.

1.2.1. Balanso ataskaitos analizė

Įmonės balanso analizė atskleidžia vidinius ir perspektyvinius šaltinius ir sudėtingus ūkinius procesus. Kaip nurodo V.Bagdžiūnienė (2005), įmonės balanso dinamika ir struktūra analizuojama siekiant įvertinti įmonės finansinę būklę, nustatyti, kokia iš tikrųjų yra įmonės plėtra, įvertinti ilgalaikės plėtros perspektyvas, veiklos aktyvumą ir kt. „Šios analizės metu nustatomos (diagnozuojamos) įmonės finansinės būklės kritinės būsenos ir numatomos gairės detalesnei analizei atlikti. Detali analizė būtina dėl to, kad būtų nustatytos tikrosios pastebėtų pokyčių priežastys“ (p. 27).

Horizontali balanso analizė (žr. 1 priedą) padeda įvertinti turto vertės ir įsipareigojimų kitimo tempus (dinamiką) ir prognozuoti galimas šių pasikeitimų tendencijas.

Gauti duomenys rodo, jog įmonės ilgalaikis turtas 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo 96,10 proc. – taip atsitiko dėl to, kad 2012 m. ir 2013 m. įmonė investavo į transporto priemones, kurios būtinos veiklai vystyti. 2014 m. nebuvo įsigyta transporto priemonių, todėl sumažėjo ilgalaikio turto vertė. 2014 m. lyginant su 2012 m. matyti, jog šiuo laikotarpiu įmonės ilgalaikis turtas sumažėjo 96,62 proc. dėl aukščiau minimų priežasčių.

2014 m., lyginant su 2013 m., mažiau investuota (-7,51 proc.) į trumpalaikį turtą, tačiau daugiau, lyginant su 2012 m. (+38,33 proc.). Pastebėtina, kad sumažėjo gautinos sumos (81,64 proc. lyginant su 2013 m.) – tai gali būti ir pašlijusių santykių su savo klientais priežastis. Be to, gali būti netinkamai valdomi pinigų srautai. Taip pat pastebėtina, jog 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo pinigų ir pinigų ekvivalentai (-69,56 proc.). Sumažėję grynieji pinigai sąskaitose gali reikšti, kad prekyba sumažėjo, nevykdomi pirkėjų įsipareigojimai, kad įmonė neveikli kontroliuodama pirkėjų mokumą.

Taigi, sumažėjusi bendra turto suma rodo įmonės veiklos mažėjimą apie 89 proc. (2012–2014 m. laikotarpyje).

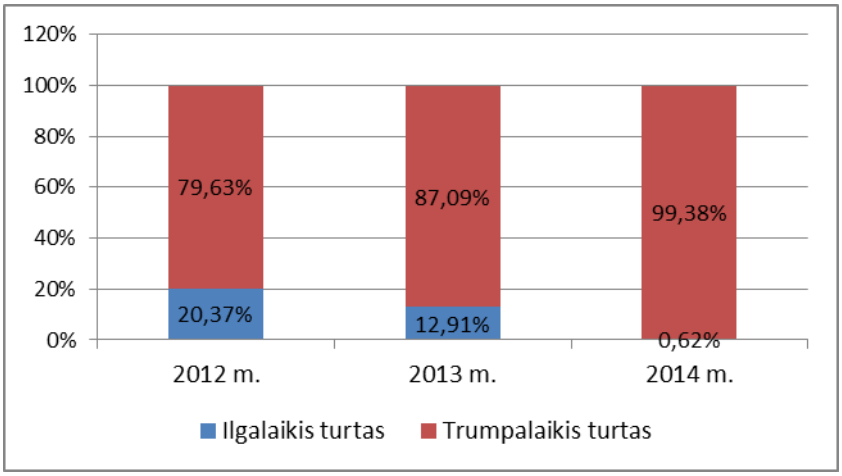
Nuosavas kapitalas UAB Rividė mažėjo ir 2014 m., lyginant su 2012 m., sumažėjo 158,83 proc. Nuosavo kapitalo straipsnis mažėja dėl rezervų panaudojimo ir kaupiamų nuostolių. Tokios tendencijos rodo, kad įmonė išleidžia daugiau negu uždirba, o tai yra neigiamos veiklos raidos tendencijos. Neigiamas nuosavas kapitalas susidaro tuomet, kai sukaupti praėjusių laikotarpių nuostoliai viršija nuosavo kapitalo sumą. Tokia situacija rodo nuosavų įmonės veiklos finansavimo šaltinių trūkumą, finansinį nestabilumą, visišką priklausomybę nuo išorinių finansavimo šaltinių. Neigiamas nuosavas kapitalas (-13258 Lt 2014 m.) rodo veiklos nuostolingumą.

Įsipareigojimai 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo (14,81 proc.), tačiau išaugo skolos tiekėjams (69,52 proc.). Vis dėlto gerai tai, kad trumpalaikiai įsipareigojimai yra mažesni nei trumpalaikis turtas (tai reiškia, kad įmonei nepritrūks lėšų skoloms sumokėti) ir šiek tiek sumažėjo finansinės skolos (16,98 proc. ataskaitiniais metais, lyginant su praėjusiais metais). Tačiau nėra gerai tai, kad yra per didelė atsargų vertė ir per mažai grynųjų pinigų, o taip pat kad per maža akcininkų nuosavybė ir per dideli įmonės įsipareigojimai.

Vertikali balanso analizė (žr. 2 priedą) padeda įvertinti turto ir jo finansavimo šaltinių struktūrą bei jos pokyčius įmonėje.

Gauti duomenys rodo, kad per metus pasikeitė įmonės turto struktūra: 2013 m. ilgalaikis turtas sudarė 12,91 proc. viso turto, o 2014 m. – tik 0,62 proc. Tuo tarpu trumpalaikio turto dalis 2014 m., lyginant su 2013 m., pasikeitė nedaug (nuo 87,09 proc. 2013 m., iki 99,38 proc. 2014 m.), tačiau vis tiek didėjo.

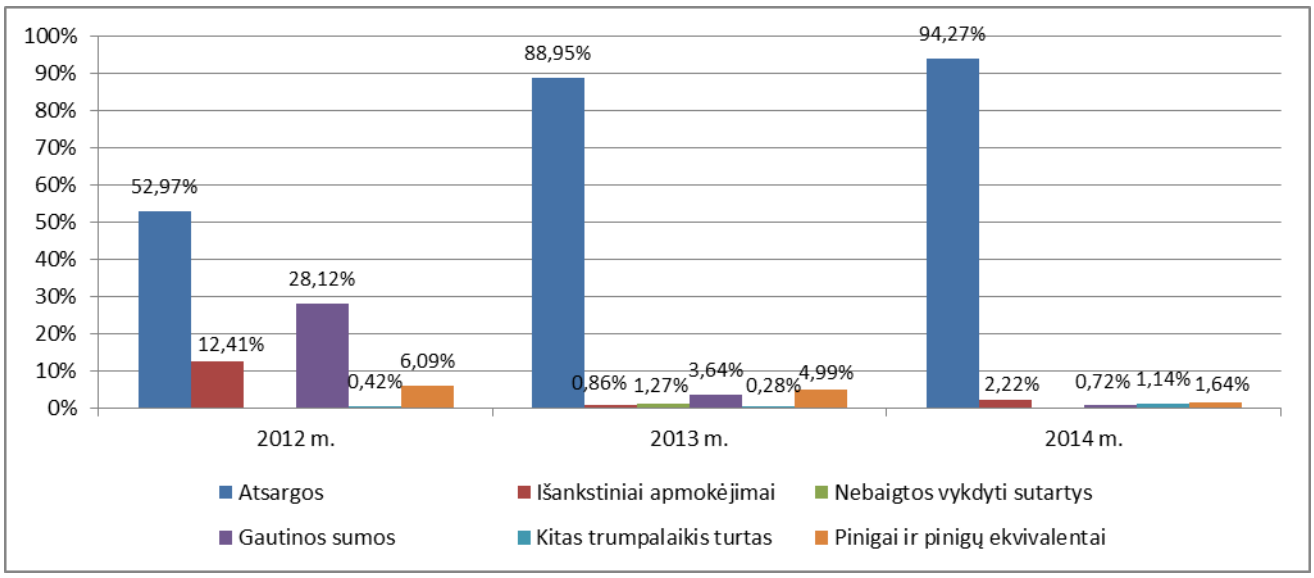
Ilgalaikis materialusis turtas dažniausiai sudaro didžiausią lyginamąją dalį visos įmonės turto sudėtyje. Tačiau iš turimų UAB Rividė finansinių duomenų matyti, jog didžiausią lyginamąją visos įmonės turto dalį sudaro trumpalaikis turtas (žr. 2 pav.).

2 pav. UAB Rividė turto struktūra 2012–2014 m.

Dominuojantis trumpalaikis turtas rodo, kad įmonė priklauso prekybos sferai, kur reikia turėti daugiau atsargų ir mažiau ilgalaikio nemobilaus turto. Tačiau šiuo atveju matyti, jog ilgalaikis turtas sudaro ypatingai mažą viso įmonės turto dalį (2014 m.). Galima būtų daryti išvadą, jog mažėjanti ilgalaikio turto dalis rodo ir mažėjančią įmonės prekybos apimtį – greičiausiai įmonė planuoja nutraukti šią savo veiklą, kadangi įmonė 2014 m. pardavė transporto priemones, kurios yra būtinos įmonės veiklai vystyti.

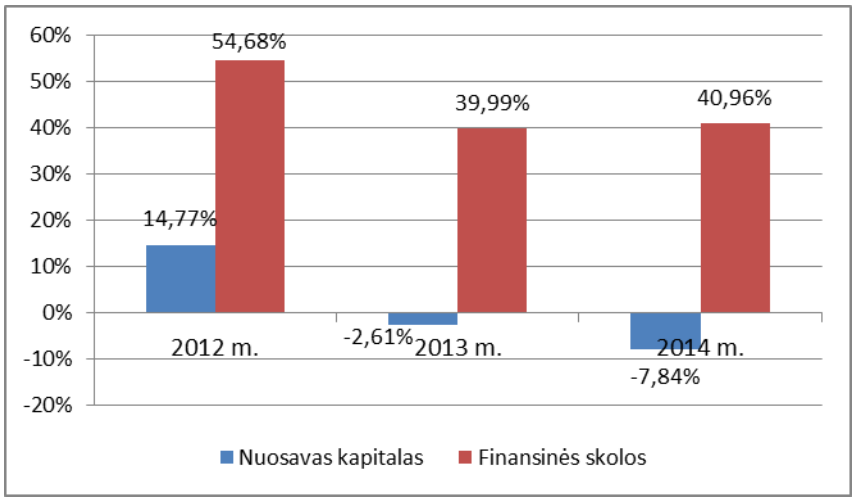
Nagrinėjant trumpalaikį turtą galima pastebėti, jog visi trumpalaikio turto elementai yra svarbūs, tačiau, kaip pažymi J.Mackevičius (2009), „daugiausia problemų atsiranda valdant atsargas ir per vienerius metus gautinas sumas (debitorių įsiskolinimą). Todėl labai svarbu nustatyti, kokią dalį visame ar tik trumpalaikiame turte sudarė atsargos ir per vienerius metus gautinos sumos, ar per tam tikrą laikotarpį šių turto elementų dalis žymiai pasikeitė, t.y. padidėjo ar sumažėjo“ (p. 313).

3 pav. UAB Rividė trumpalaikio turto struktūra 2012–2014 m.

Kaip matyti iš gautų duomenų, nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė atsargų dalis trumpalaikiame turte didėjo. Atsargų dalies didėjimą trumpalaikiame turte daugelis analitikų vertina neigiamai. Gautinų sumų dalis trumpalaikiame turte – priešingai – nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo.

UAB Rividė veikla finansuojama tiek nuosavu, tiek skolintu kapitalu. Pastebėtina, kad nuosavo kapitalo dalis visu nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo ir 2013–2014 m. buvo neigiama. Tuo tarpu finansinių skolų dalis 2012 m. sudarė netgi 54,68 proc. viso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų (žr. 4 pav.). 2013 m. finansinių skolų dalis sumažėjo, tačiau 2014 m., lyginant su 2013 m., padidėjo.

4 pav. UAB Rividė nuosavas kapitalas ir finansinės skolos 2012–2014 m.

Taigi, šios įmonės kreditavimo rizika labai didelė, nes sutrikus jos atsiskaitymams ir padidėjus įsiskolinimams gali būti skelbiamas bankrotas.

Apibendrinant balanso analizę galima teigti, jog UAB Rividė gali būti netinkamai valdomi pinigų srautai, nevykdomi pirkėjų įsipareigojimai, įmonė neveikli kontroliuodama pirkėjų mokumą, ji išleidžia daugiau negu uždirba, o tai yra neigiamos veiklos raidos tendencijos ir rodo įmonės veiklos nuostolingumą. Trumpalaikiai įmonės įsipareigojimai rodo, kad įmonei nepritrūks lėšų skoloms sumokėti, tačiau nėra gerai tai, kad yra per didelė atsargų vertė ir per mažai grynųjų pinigų, o taip pat per maža akcininkų nuosavybė ir per dideli įmonės įsipareigojimai. Didžiausią lyginamąją visos įmonės turto dalį sudaro trumpalaikis turtas, o jame – atsargos.

1.2.2. Pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

Pelno (nuostolių) ataskaita rodo įmonės veiklos rezultatą, kurio apskaičiavimui labai reikšmingi pajamų ir sąnaudų pripažinimo principai. Pelno (nuostolių) ataskaitos analizė, kaip nurodo V.Bagdžiūnienė (2005), gali duoti informacijos apie įmonės veiklos, pelno apimtis, veiklos perspektyvas, būsimąsias pajamas.

Horizontali pelno (nuostolių) ataskaitos analizė (žr. 3 priedą) parodo augimo tempus.

Gauti duomenys rodo, jog nuo 2012 m. įmonės pardavimų pajamos mažėjo (22,18 proc.) ir 2014 m. įmonė turėjo nuostolį. Galima pastebėti, jog nuostolį įmonė sumažino (lyginant 2013 m. su 2014 m.). Mažėjančios pardavimo pajamos gali reikšti arba sumažėjusią paklausą, arba problemas su pardavimų organizavimu, arba rinkodaros stoką, nepagrįstą kainų politiką. Mažėjantis pardavimo pajamų straipsnis tris metus iš eilės (nuo 2012 m. iki 2014 m.) reiškia, kad įmonės parduodama produkcija ne visiškai atitinka vartotojų paklausą, o tai ganėtinai svarbi priežastis, lemianti įmonės išlikimo rinkoje galimybes.

Veiklos sąnaudos, kaip matyti iš duomenų, 2013 m., lyginant su 2012 m., padidėjo 4,96 proc., o 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo 1,30 proc. Atkreiptinas dėmesys į bendrųjų ir administracinių sąnaudų straipsnio pokyčius. Matyti, jog 2014 m. šis straipsnis yra padidėjęs ir lyginant su 2012 m. (5,91 proc.), ir su 2013 m. (15 proc.). Čia reikėtų gilesnės analizės, tačiau didėjantis šis straipsnis, nesusijęs su pardavimo proceso plėtra, vienareikšmiškai rodo, kad įmonės vadovybė siekia tik savo tikslų ir visiškai nesirūpina įmonės veiklos tęstinumu. Tokia padėtis rinkos ekonomikos sąlygomis daugeliu atveju veda įmones prie bankroto.

Taip pat matyti, jog įmonės finansinė ir investicinė veikla buvo nuostolinga ir nuostolis ataskaitiniu laikotarpiu, lyginant su praėjusiais metais, padidėjo 200 Lt, t.y. 38,76 proc. Reikėtų įmonės vadovybei tirti, kodėl finansinė ir investicinė veikla yra nesėkminga, ir priimti sprendimą dėl finansinio turto valdymo, jei tai nesusiję su įmonės kreditavimu.

Bendrasis UAB Rividė pelnas 2013 m., lyginant su 2012 m. sumažėjo 27,25 proc. ir šiek tiek padidėjo 2014 m., lyginant su 2013 m. (1,69 proc.). Tačiau bendrai nagrinėjamu laikotarpiu nuo 2012

m. iki 2014 m. sumažėjo 26,02 proc. Atitinkamai kito ir grynasis pelnas: 2012 m. įmonė turėjo pelną (7060 Lt), o jau ir 2013 m., ir 2014 m. – nuostolį. 2014 m., lyginant su 2013 m., įmonė grynojo pelno pokytis buvo neigiamas – sumažėjo 72,10 proc. Aišku, 2014 m., lyginant su 2013 m., įmonei pavyko nuostolį sumažinti nuo 27987 Lt 2013 m. iki 7807 Lt 2014 m. Visgi nagrinėjant visą pasirinktą laikotarpį pastebėtina, jog UAB Rividė veikė nestabiliai.

Vertikali pelno (nuostolių) ataskaitos analizė (žr. 4 priedą). Ataskaitiniu laikotarpiu pardavimo savikaina sudarė šiek tiek mažesnį procentą (87,47 proc.) pardavimo pajamų, palyginti su praėjusiais metais (88,74 proc.), tačiau savo ruožtu šiek tiek didesnį procentą, palyginti su 2012 m. (86,82 proc.). Atitinkamai ir įmonės bendrasis pelnas 2014 m. padidėjo nuo 11,26 proc. iki 12,53 proc., lyginant su 2013 m., tačiau sumažėjo nuo 13,18 proc. iki 12,53 proc., lyginant su 2012 m.

Išnagrinėjus pelno (nuostolių) horizontalią ir vertikalią analizę, įmonei galima būtų pasiūlyti pasirinkti skirtingas pelno didinimo strategijas, t.y. didžiausią dėmesį skirti:

- pardavimų pajamoms didinti;
- sąnaudoms mažinti.

Apibendrinant pelno (nuostolių) ataskaitą galima teigti, jog įmonės pardavimų pajamos mažėjo visu nagrinėjamu laikotarpiu ir 2013 m. bei 2014 m. įmonė turėjo nuostolį, kurį 2014 m. sumažino. Mažėjantis pardavimo pajamų straipsnis tris metus iš eilės reiškia, kad įmonės parduodama produkcija ne visiškai atitinka vartotojų paklausą, o tai ganėtinai svarbi priežastis, lemianti įmonės išlikimo rinkoje galimybes. Įmonės finansinė ir investicinė veikla taip pat buvo nuostolinga, įmonė veikė nestabiliai.

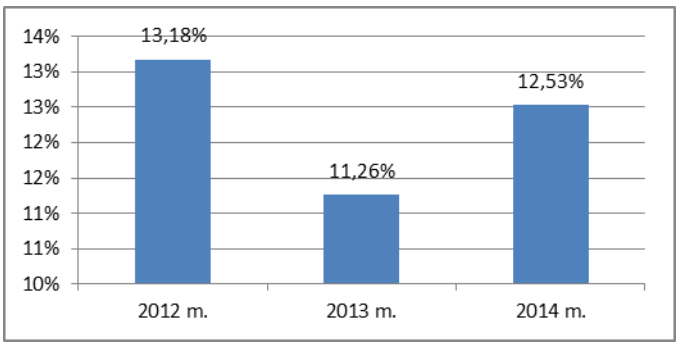
1.2.3. Finansinių santykinių rodiklių analizė

Kaip nurodo J.Mackevičius, D.Poškaitė ir L.Villis (2011), „Naudojant santykinius rodiklius galima gana objektyviai ir tiksliai įvertinti įvairias įmonės veiklos sritis, atskleisti rezervus ir nepanaudotas galimybes, numatyti ir priimti optimalius valdymo sprendimus“ (p. 53).

UAB Rividė finansinės būklės santykiniai rodikliai bus vertinami vadovaujantis J.Mackevičiaus (2005) pateikiamu orientaciniu įmonės finansinės būklės rodiklių vertinimo lygiu (p. 139).

Pelningumo rodiklių analizė. Pelningumo rodikliai – geriausiai įmonės veiklos galutinius rezultatus atspindintys rodikliai. Pelningumas, kaip nurodo J.Mackevičius, D.Poškaitė ir L.Villis (2011), „yra pelno ir tam tikro įmonės veiklos rodiklio, susijusio su pelnu – pardavimo pajamomis, turtu, kapitalu – santykis“ (p. 68).

$$Bendrasis\ pardavimo\ pelningumas = \frac{bendrasis\ pelnas}{pardavimo\ pajamos}$$

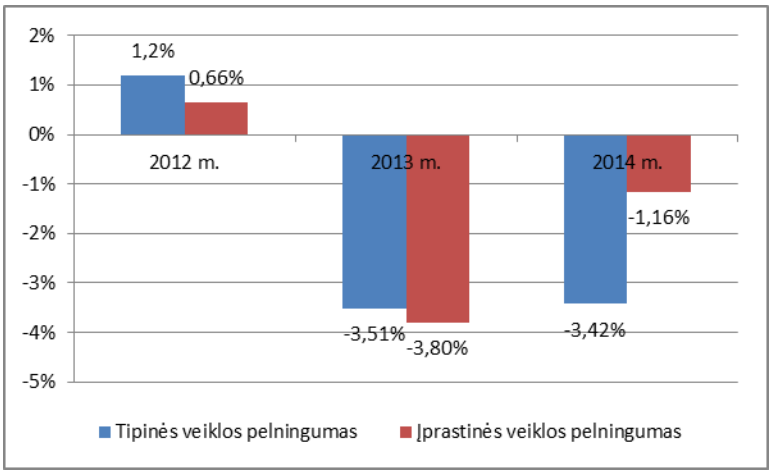

5 pav. UAB Rividė bendrasis pardavimo pelningumas 2012–2014 m.

Visu nagrinėjamu 2012–2014 m. laikotarpiu bendrojo pardavimo pelningumas yra patenkinamas, t.y. pagrindinė įmonės veikla yra tik dalinai efektyvi. Kaip matyti iš apskaičiuotų (žr. 5 pav.) duomenų, bendrasis pardavimo pelningumas yra „šokinėjantis“: 2013 m. jis sumažėjo, o 2014 m. metais šiek tiek pakilo. Ko gero, tai rodo nevisai racionalią įmonės rinkodarą, galimas problemas teisingoje kainų ir konkurencijos politikos orientacijoje.

Veiklos pelningumas yra svarbus kontroliuojant, kaip naudojamos įmonės pridėtinės išlaidos, atsižvelgiant į įmonės administracinių ir kitų valdymo išlaidų svyravimus.

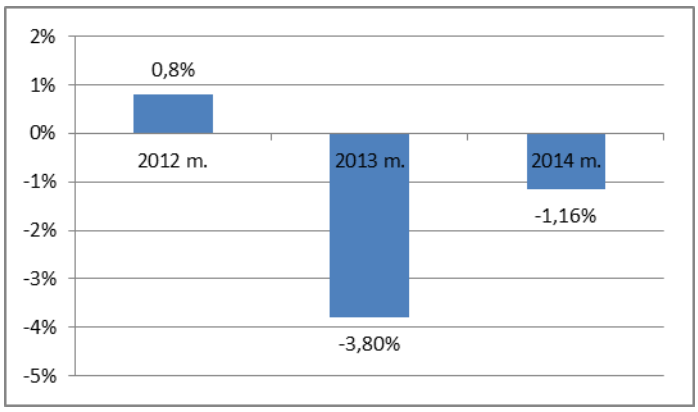
$$Veiklos\ pelningumas = \frac{veiklos\ pelnas}{pardavimo\ pajamos}$$

6 pav. UAB Rividė veiklos pelningumas 2012–2014 m.

UAB Rividė veiklos (ir tipinės, ir įprastinės) pelningumas tik 2012 m. buvo teigiamas, tačiau pernelyg mažas, o 2013 m. ir 2014 m. – neigiamas. Tai blogas rodiklis.

$$Grynasis\ pardavimo\ pelningumas = \frac{grynasis\ pelnas}{pardavimo\ pajamos}$$

7 pav. UAB Rividė grynasis pardavimo pelningumas 2012–2014 m.

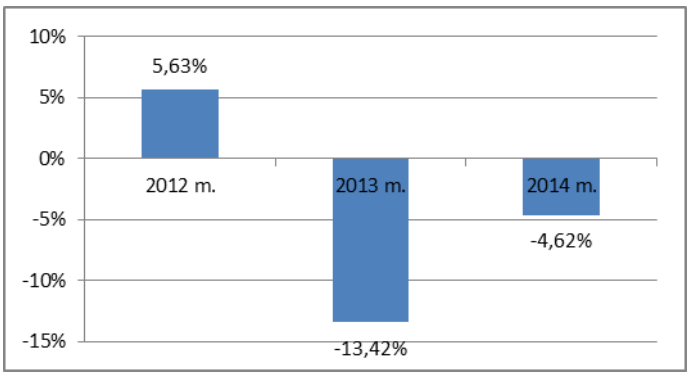
Įmonės grynasis pardavimo pelningumas tik 2012 m. buvo teigiamas, tačiau nepatenkinamas, o 2013 m. ir 2014 m. – neigiamas, t.y. blogas.

Tikslinga apskaičiuoti ir bendrojo bei grynojo pardavimo pelningumo skirtumo rodiklį kuris nagrinėjamu laikotarpiu atitinkamai sudaro 12,36 proc., 15,06 proc. ir 13,69 proc. Šie rodikliai rodo, jog įmonės administracinės valdymo išlaidos yra pakankamai didelės.

Grynąjį UAB Rividė pardavimo pelningumo rodiklį lyginant su bendruoju pardavimo pelningumu galima pastebėti, jog įmonės veiklos finansiniam rezultatui didelę neigiamą įtaką turi pridėtinės išlaidos. Pagal grynąjį veiklos pelningumą galima teigti, jog UAB Rividė veikla nėra efektyvi.

Iš visų pagal pelno (nuostolių) ataskaitą apskaičiuotų ir pardavimo procesą atspindinčių bei apibūdinančių pačios įmonės pagrindinės veiklos efektyvumą rodiklių svarbiausias yra bendrasis pardavimo pelningumo rodiklis. Jam įtakos turi įmonės pagrindinės veiklos veiksniai. Įmonės pagrindinės veiklos sąnaudos dažniausiai būna didžiausios, jos leidžia uždirbti ataskaitinio laikotarpio pelną, todėl šį rodiklį reikia nagrinėti nuodugniau, nustatyti veiksnius, kurie galėjo daryti teigiamą arba neigiamą poveikį bendrajam pelnui ir pelningumui. Taigi, vadovams reikėtų atlikti išsamią produkcijos asortimento analizę, nustatyti nepelningos produkcijos kiekį, kokybę ir kitus veiksnius, lemiančius asortimento pokyčius. Svarbu numatyti priemones parduodamos produkcijos pelningumui padidinti arba stengtis sumažinti jos savikainą, mažiau pelningos ar nuostolingos produkcijos lyginamąją dalį.

$$Turto\ pelningumas = \frac{grynasis\ pelnas}{turtas}$$

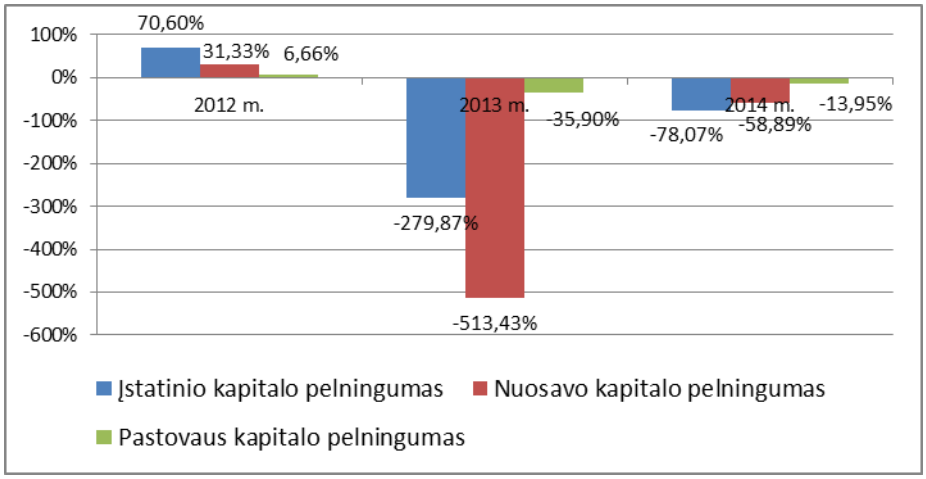
8 pav. UAB Rividė turto pelningumas 2012–2014 m.

Apskaičiuoti UAB Rividė turto pelningumo rodikliai rodo, kad tik 2012 m. šis rodiklis buvo teigiamas, tačiau pernelyg mažas, o 2013 m. ir 2014 m. – neigiamas, kas yra blogai ir rodo, kad šios įmonės turtas naudojamas neveiksmingai, neracionaliai.

$$Įstatinio\ kapitalo\ pelningumas = \frac{grynasis\ pelnas}{įstatinis\ kapitalas};$$

$$Nuosavo\ kapitalo\ pelningumas = \frac{grynasis\ pelnas}{nuosavas\ kapitalas};$$

$$Pastovaus\ kapitalo\ pelningumas = \frac{grynasis\ pelnas}{nuosavas\ kapitalas + ilgalaikiai\ įsipareigojimai}$$

9 pav. UAB Rividė kapitalo pelningumas 2012–2014 m.

Kapitalo pelningumas labiau domina investuotojus, nes atskleidžia jų investicijų pelningumą ir galimybę uždirbti dividendus. Kaip matyti iš gautų apskaičiavimų (9 pav.), įstatinio kapitalo pelningumas teigiamas buvo tik 2012 m. taigi, investuotojai nei 2013 m., nei 2014 m. dividendų neuždirbo ir tokia įmonės padėtis vertinama nepalankiai.

Nuosavo kapitalo pelningumas rodo nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir tam tikru laipsniu – įmonės vadovybės darbo efektyvumą naudojant investuotą kapitalą. Taigi, galima pastebėti, jog taip pat tik 2012 m. nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis buvo labai geras, o 2013 m. ir 2014 m. – blogas. Tai rodo, jog įmonės vadovybė šiais metais dirbo neefektyviai.

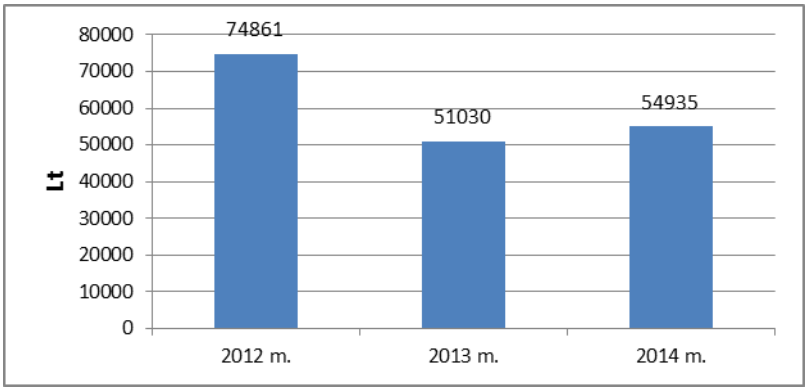
Pastovaus kapitalo pelningumas atskleidžia įmonės funkcionavimo ir potencialios plėtros lygį, be to, kaip vadovai sugeba panaudoti nuosavą kapitalą ir ilgalaikius įsipareigojimus. Apskaičiuoti ir 8 paveiksle pateikti duomenys rodo, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu pastovaus kapitalo pelningumo rodiklis nebuvo geras. Taigi, įmonės vadovams yra didelių problemų panaudojant nuosavą kapitalą ir ilgalaikius įsipareigojimus.

Iš atliktų apskaičiavimų matyti, kad visi pelningumo rodikliai, išskyrus bendrąjį pardavimo pelningumą, nagrinėjamu laikotarpiu tik 2012 m. buvo teigiami. Tai reiškia, kad pagrindinė įmonės veikla yra tik dalinai efektyvi, įmonė neracionaliai valdė nuosavą kapitalą, blogai tvarkė pagrindinę savo veiklą, yra problemų įmonės rinkodaroje, teisingoje kainų ir konkurencijos politikos orientacijoje. Įvertinusi šią padėtį, įmonės vadovybė turėtų nuodugniai išnagrinėti ilgalaikio ir trumpalaikio turto sudėtį, išsiaiškinti administracinių, valdymo ir kitų sąnaudų sudėtį, struktūrą ir galimybę jas valdyti racionaliau.

Mokumo rodiklių analizė. „Mokumas – tai įmonės potencialus sugebėjimas padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimomis mokėjimo priemonėmis“ (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011, p. 94). Įmonė yra moki, jeigu nagrinėjamu laikotarpiu turi ne mažiau mokėjimo priemonių nei įsipareigojimų. Iš mokumo rodiklių galima spręsti ne tik apie dabartinę įmonės finansinę būklę, bet ir apie problemas, su kuriomis ji gali susidurti ateityje.

Apyvartinio kapitalo dydis – tai būtina apyvartinio kapitalo suma tam tikram užsibrėžtam pardavimų lygiui palaikyti. Nuo apyvartinio kapitalo dydžio priklauso įmonės galimybės vykdyti savo įsipareigojimus, būti konkurencingai.

$$Apyvartinis\ kapitalas = nuosavas\ kapitalas + ilgalaikiai\ įsipareigojimai - ilgalaikis\ turtas$$

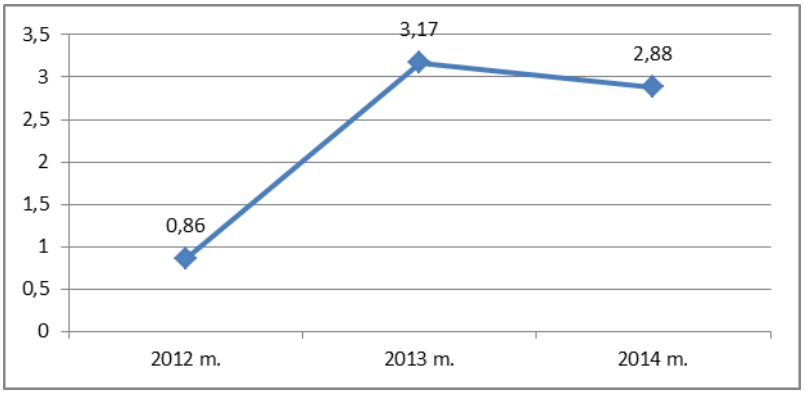

10 pav. UAB Rividė apyvartinis kapitalas 2012–2014 m.

Apskaičiuotas UAB Rividė apyvartinis kapitalas nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo, nors 2014 m. šiek tiek padidėjo, lyginant su 2013 m. Vis dėlto tai nėra gerai ir rodo, jog įmonės saugumo ribos susiaurėja, padėtis nėra pastovi.

Labai svarbu nustatyti, ar apyvartinis kapitalas naudojamas veiksmingai. Tam reikia apskaičiuoti apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientą.

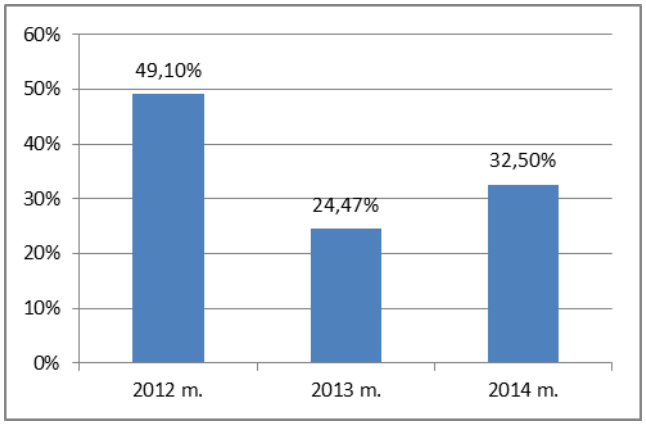
$$Apyvartinio\ kapitalo\ manevringumo\ koeficientas = \frac{atsargos}{apyvartinis\ kapitalas}$$

11 pav. UAB Rividė apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas 2012–2014 m.

Šis koeficientas rodo, kokia apyvartinio kapitalo dalis įšaldyta atsargose, t.y. nemobili. Nors svarbu siekti, kad šis koeficientas būtų mažesnis, prekybos įmonėms (kas yra šiuo atveju) tai negalioja, kadangi čia būtinas didesnis ir nuolatinis atsargų mastas.

$$Apyvartinio\ kapitalo\ ir\ turto\ santykis = \frac{apyvartinis\ kapitalas}{turtas}$$

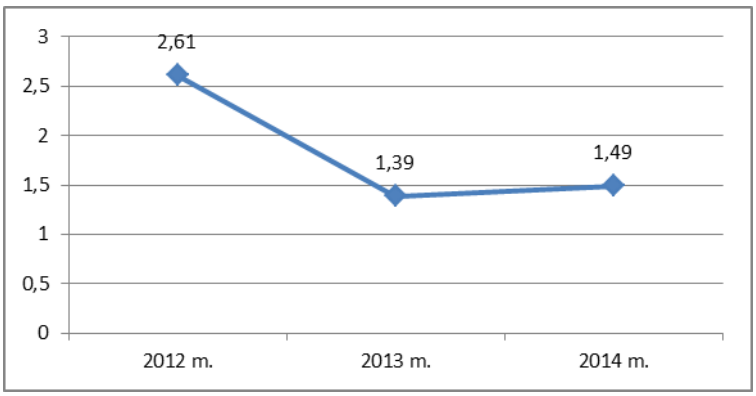

12 pav. UAB Rividė apyvartinio kapitalo ir turto santykis 2012–2014 m.

Iš 12 paveiksle apskaičiuotų duomenų matyti, jog UAB Rividė kapitalas nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo: 2012 m. jis sudarė 49,1 proc. viso įmonės turto, o 2014 m. – tik 32,5 proc.

Įmonės trumpalaikis mokumas nustatomas skaičiuojant ir vertinant kelis rodiklius. Vienas iš svarbiausių – bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas.

$$Bendrasis\ trumpalaikio\ mokumo\ koeficientas = \frac{trumpalaikis\ turtas}{trumpalaikiai\ įsipareigojimai}$$

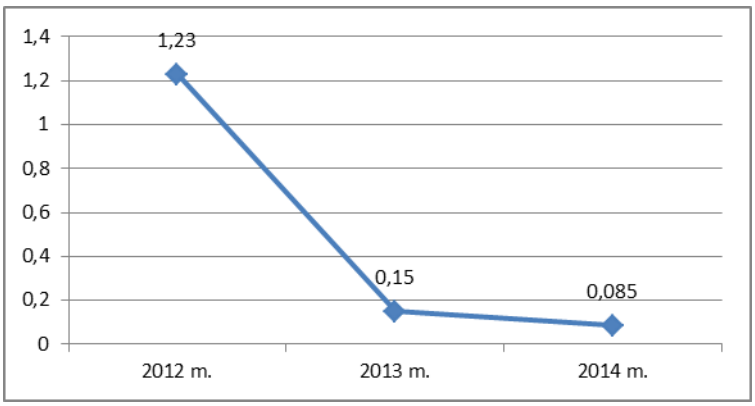

13 pav. UAB Rividė bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas 2012–2014 m.

Šis rodiklis atskleidžia, kiek kartų trumpalaikis turtas didesnis už trumpalaikius įsipareigojimus. Kaip teigia J.Mackevičius, D.Poškaitė ir L.Villis (2011), „Vakarų šalių praktika rodo, jog norint išlaikyti finansinę pusiausvyrą, laiku įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus, būtina, kad trumpalaikis turtas viršytų įsipareigojimus 2 kartus“ (p. 99). Autoriai teigia, jog egzistuoja šio rodiklio vadinamoji saugumo riba, saugumo slenkstis, kurio negalima peržengti, t.y. jis negali būti mažesnis kaip 1,2. Jeigu rodiklis mažesnis kaip 1, įmonė negali atsiskaityti už trumpalaikius įsipareigojimus. Kaip matyti iš apskaičiuotų UAB Rividė bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientų tik 2012 m. šis koeficientas buvo geras, o 2013 m. ir 2014 m. – dar neperžengė taip vadinamojo saugumo slenksčio. Vis dėlto žemas bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas reiškia, kad yra problemų su prekių tiekimu, yra sunkumų parduodant prekes ir kitų veiklos sutrikimų.

Norint objektyviau įvertinti dabartinę įmonės mokumo būklę reikia skaičiuoti greitojo trumpalaikio mokumo koeficientą (jis neretai vadinamas kritinio įvertinimo, skubaus padengimo koeficientu).

$$Greitojo\ trumpalaikio\ mokumo\ koeficientas = \frac{trumpalaikis\ turtas - atsargos}{trumpalaikiai\ įsipareigojimai}$$

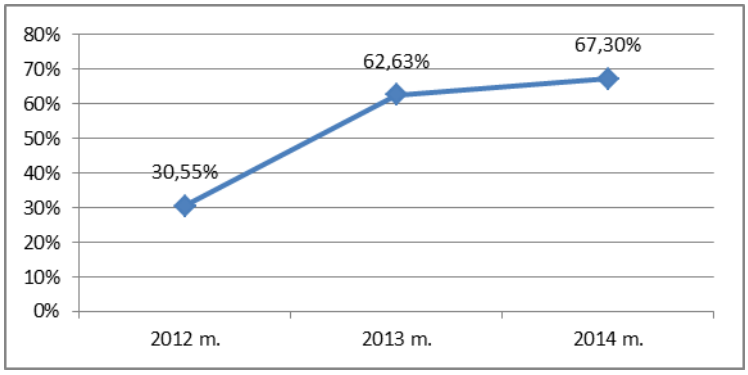
14 pav. UAB Rividė greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas 2012–2014 m.

Šio koeficiento paskirtis – parodyti, ar įmonė, jei iš jos būtų pareikalauta, galėtų greitai apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus, ar ji galėtų sėkmingai įveikti šį kritinį etapą. Šis rodiklis tiksliau negu bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklis padeda įvertinti trumpalaikį mokumą.

Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas neturėtų būti mažesnis kaip 1. Kaip matyti iš apskaičiuotų UAB Rividė greitojo trumpalaikio mokumo koeficientų nagrinėjamu laikotarpiu, tik 2012 m. šis koeficientas buvo aukštesnis nei 1. Taigi, UAB Rividė, jei iš jos būtų pareikalauta, negalėtų greitai apmokėti savo trumpalaikius įsipareigojimus, kadangi, pvz., atskaitiniu laikotarpiu kiekvienam einamųjų įsipareigojimų litui įmonė turi tik 0,085 Lt didelio likvidumo turto komponentų, todėl negalės laisvai įvykdyti savo įsipareigojimus.

Prie trumpalaikio mokumo rodiklių galima priskirti ir trumpalaikės skolos koeficientą.

$$Trumpalaikės\ skolos\ koeficientas = \frac{trumpalaikiai\ įsipareigojimai}{turtas}$$

15 pav. UAB Rividė trumpalaikės skolos koeficientas 2012–2014 m.

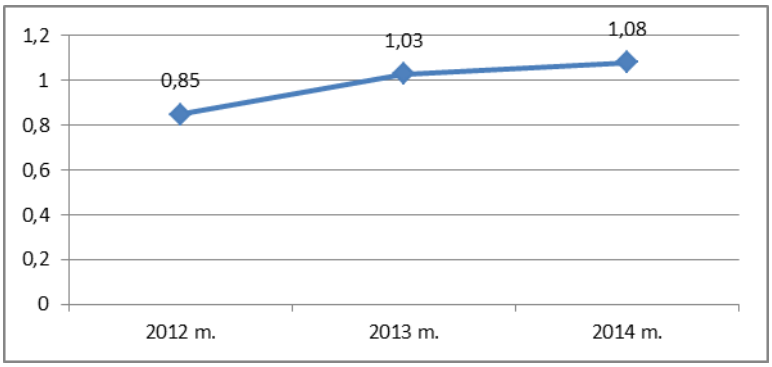
Iš šio koeficiento matyti, kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Šis koeficientas vertinamas gerai, jeigu yra mažesnis kaip 30 proc., o jeigu didesnis negu 60 proc. – nepatenkinamai. Iš apskaičiuotų UAB Rividė finansinių duomenų matyti, jog tik 2012 m. trumpalaikės

skolos koeficientas buvo tik šiek tiek didesnis nei 30 proc., o 2013 m. ir 2014 m. jis yra nepatenkinamas.

Ilgalaikio mokumo arba skolos rodikliai turi pagrindinį tikslą atskleisti ilgalaikę įmonės skolą, kuri gali pabloginti finansinę įmonės būklę. Skolų rodikliai leidžia įvertinti verslo rizikos laipsnį, taip pat įmonės sugebėjimą išlikti versle.

Bendrasis skolos rodiklis dažnai dar vadinamas skolos rodikliu.

$$Bendrasis\ skolos\ rodiklis = \frac{visi\ įsipareigojimai\ (ilgalaikiai\ ir\ trumpalaikiai)}{turtas}$$

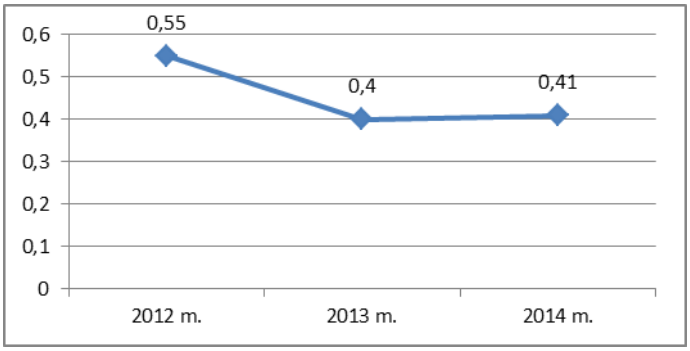

16 pav. UAB Rividė bendrasis skolos rodiklis 2012–2014 m.

Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo geresnė finansinė įmonės būklė. Jis rodo, kokia dalis skolintų, t.y. svetimų, lėšų panaudojama įmonės turtui sudaryti. Šis rodiklis vertinamas labai gerai, jeigu yra mažesnis negu 0,3, blogai – jeigu didesnis negu 1. Kaip matyti iš apskaičiuotų UAB Rividė bendrojo skolos rodiklių, jis rodo nepatenkinamą finansinę įmonės būklę ir žemą saugumo lygį.

Svarbu ištirti įsipareigojimų struktūrą, t.y. nustatyti, kokią dalį sudaro ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai. Todėl bus skaičiuojamas ir vertinamas ilgalaikių skolų koeficientas.

$$Ilgalaikių\ skolų\ koeficientas = \frac{ilgalaikiai\ įsipareigojimai}{turtas}$$

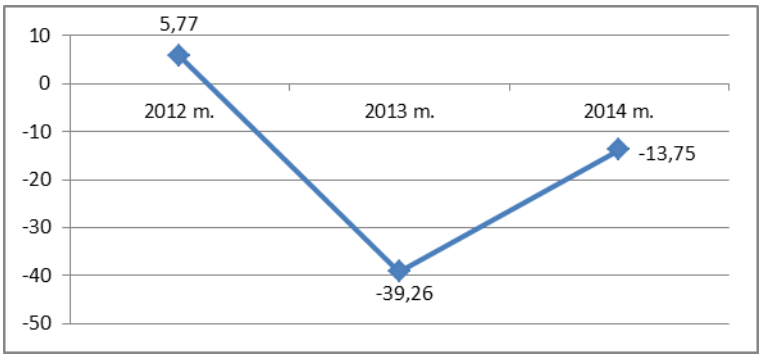

17 pav. UAB Rividė ilgalaikių skolų koeficientas 2012–2014 m.

Šis rodiklis rodo, kokia turto dalis finansuojama iš ilgalaikės skolos. Šio rodiklio rekomenduojamos ribos: labai geras, jeigu mažesnis negu 0,3, ir geras, jeigu neviršija 0,5. UAB Rividė ilgalaikių skolų koeficientas nebuvo geras tik 2012 m.

Ilgalaikes skolas įmonė gali padengti iš gaunamų papildomų pajamų sukūrus pelną, tačiau pagrindinė įmonės finansinių išteklių dalis – nuosavas kapitalas. Įmonė, turėdama tam tikrą nuosavo kapitalo sumą ir sugebėdama taip jį investuoti, kad jis duotų pelno, yra finansiškai pajėgi ilgai būti moki. Rizikos atžvilgiu nuosavas kapitalas yra mažiau rizikingas nei skolintas. Kuo didesnis skolos ir nuosavo kapitalo santykis, tuo didesnė tos įmonės veiklos rizika, nes reiškia didesnę priklausomybę nuo skolintojų. Tai įvertina finansinio sverto koeficientas.

$$Finansinio\ sverto\ koeficientas = \frac{skolintas\ kapitalas\ (ilgalaikiai\ ir\ trumpalaikiai\ įsipareigojimai)}{nuosavas\ kapitalas}$$

18 pav. UAB Rividė finansinio sverto koeficientas 2012–2014 m.

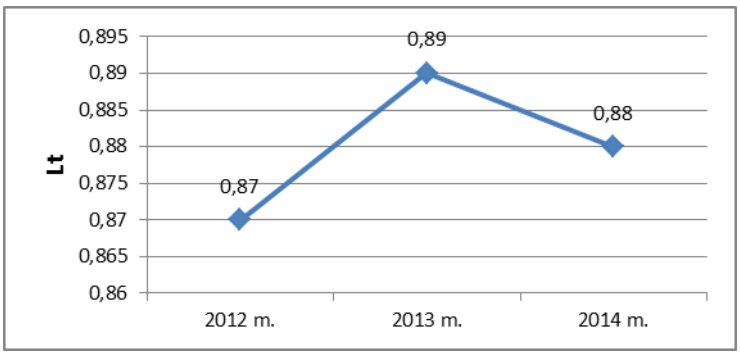
Šis rodiklis vertinamas labai gerai, jeigu jis mažesnis arba lygus 0,3, ir gerai – jeigu jis ne didesnis kaip 0,7. Šiuolaikinės rinkos šalyse šį koeficientą dažnai rekomenduojama skaičiuoti skaitiklyje įrašius tik ilgalaikius įsipareigojimus. Tokiu atveju gaunami atitinkami tokie finansinio sverto koeficientai: 3,7; -15,3; -5,22. Šiuo atveju koeficientas vertinamas gerai, jei jo reikšmė yra 0,5. Koeficientas vertinamas blogai, jeigu artėja prie 1. Abiem šiais atvejais galima pastebėti, jog UAB Rividė finansinio sverto koeficientas vertinamas blogai, o tai rodo pakankamai didelę įmonės veiklos riziką.

Apibendrinant apskaičiuotus mokumo rodiklius galima teigti, kad UAB Rividė sunku vykdyti įsipareigojimas, kad jai gali pritrūkti lėšų savo veiklai ir kad padidėjusi įmonės veiklos rizika, o jos finansinė padėtis nestabili, žemas saugumo lygis.

Veiklos efektyvumo rodiklių analizė. Tiriant finansinę įmonės būklę ir veiklos rezultatus svarbu nustatyti, ar įmonė veikia efektyviai, t.y. ar optimaliai naudojamas turtas ir ar gerai valdomos išlaidos.

Sąnaudų lygio rodiklis atskleidžia įmonės sugebėjimą taupiai naudoti turimus išteklius. Pagal šiuo metu galiojančią lietuvišką atskaitomybę šį rodiklį galima būtų pavadinti pardavimo savikainos vienam pardavimo pajamų litui rodikliu.

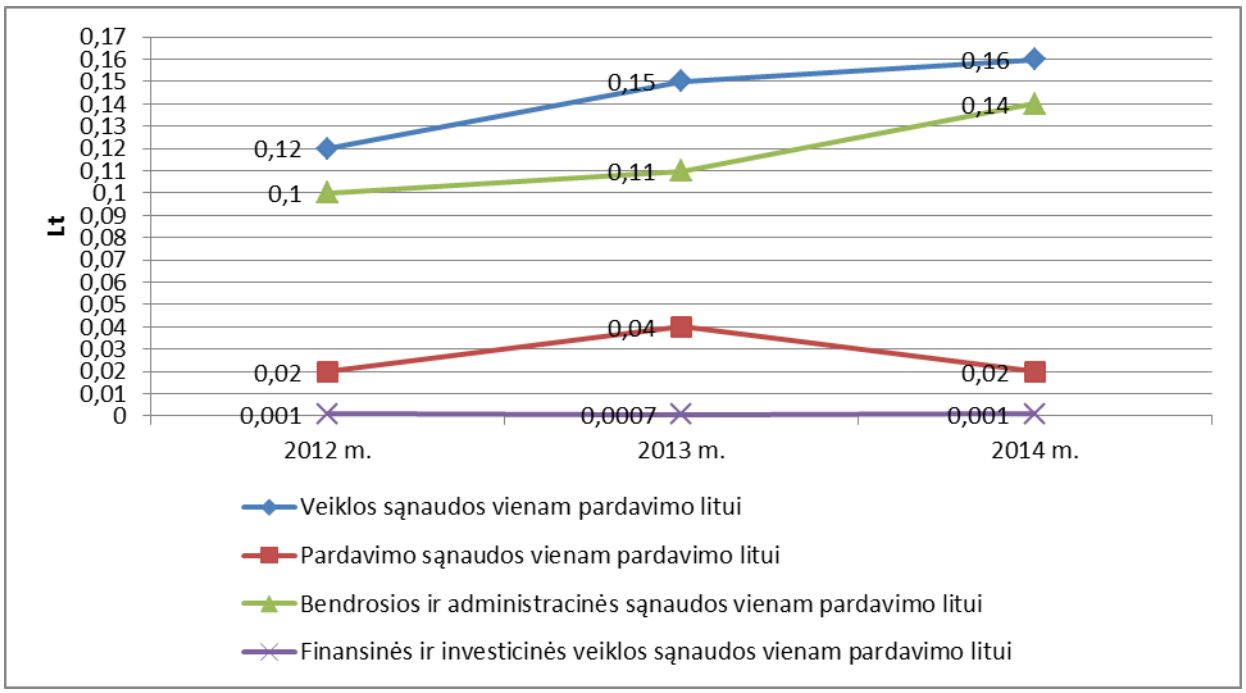
$$Pardavimo\ savikaina\ vienam\ pardavimo\ litui = \frac{pardavimo\ savikaina}{pardavimo\ pajamos}$$

19 pav. UAB Rividė pardavimo savikaina vienam pardavimo litui 2012–2014 m.

Iš šio rodiklio galima spręsti, ar įmonė ūkininkauja efektyviai, kokį poveikį valdymo tarnybos turi išlaidoms, ar sugeba kontroliuoti jų formavimąsi. Kaip nurodo J.Mackevičius, D.Poškaitė ir L.Villis (2011), „Šis rodiklis yra savotiškas taupumo matas. Rinkos šalių įmonių veiklos praktika rodo, kad rodiklio kitimo ribos yra nuo 50 iki 90 proc., t.y. mūsų sąlygomis 50–90 centų 1 pardavimo pajamų litui“ (p. 115). Apskaičiuota UAB Rividė pardavimo savikaina 1 pardavimo litui rodo, jog šio rodiklio kitimo ribos nagrinėjamu laikotarpiu yra 87–89 centų 1 pardavimo pajamų litui; tai reiškia, kad iš vieno lito įmonė gauna už parduotas prekes 13–11 centų pelno. Taigi, tai jau šiek tiek pradeda mažinti įmonės veiklos efektyvumą.

Iš pelno (nuostolių) ataskaitos taip pat atitinkamai galima apskaičiuoti veiklos sąnaudas vienam pardavimo pajamų litui, pardavimo sąnaudas vienam pardavimo pajamų litui, bendrąsias ir administracines sąnaudas vienam pardavimo pajamų litui, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas vienam pardavimo pajamų litui (žr. 20 pav.).

20 pav. UAB Rividė sąnaudų lygio rodikliai vienam pardavimo litui 2012–2014 m.

Kaip matyti iš apskaičiuotų UAB Rividė sąnaudų lygio rodiklių vienam pardavimo litui, daugiausiai vienam pardavimo litui išleidžiama veiklos sąnaudų, mažiausiai – finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų. Analizuojant veiklos sąnaudas galima pastebėti, jog čia daugiausiai vienam pardavimo litui išleidžiama bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms. Taigi, norint sumažinti sąnaudas, patartina jas mažinti administravimui. Vis dėlto reikėtų pabrėžti, jog jos artėja prie ribos, kai nėra geras sąnaudų lygio rodiklis (sudaro ataskaitiniais metais 14 proc. pardavimo pajamų; manoma, kad šis rodiklis neturėtų būti didesnis negu 15 proc.).

Ne mažiau svarbi antroji veiklos efektyvumo rodiklių grupė – turto apyvartumo rodikliai.

UAB Rividė trumpalaikio turto apyvartumas kartais gautas 4,28; dienomis – 85,28 dienos. Rodiklis atspindi trumpalaikio turto naudojimo efektyvumą uždirbant pajamas iš pardavimo, t.y. kiek pajamų tenka kiekvienam trumpalaikio turto litui. Be to, iš šio koeficiento galima spręsti apie trumpalaikio turto cirkuliacijos intensyvumą.

Iš trumpalaikio turto elementų labai svarbu apskaičiuoti atsargų apyvartumą. UAB Rividė atsargų apyvartumas kartais gautas 4,59; dienomis – 79,52 dienos. Šis rodiklis parodo, kiek kartų per metus (4,59) buvo atnaujintos atsargos, t.y. kiek buvo padaryta apyvartų; arba per kiek dienų (79,52) atnaujinamos atsargos norint parduoti numatytą produkcijos kiekį. Kaip matyti iš apskaičiuotų rezultatų, reikia daugiau nei 2,5 mėnesių atsargų atnaujinimui.

Debetinės skolos (gautinos sumos) apyvartumas kartais gautas 48,04; dienomis – 7,6. Tai geras apyvartumas.

Apyvartinio kapitalo apyvartumo koeficientas UAB Rividė gautas 11,16, viso turto apyvartumas – 3,8, ilgalaikio turto apyvartumas – 34,17. Viso turto apyvartumas apibūdina, kaip veiksmingai įmonė panaudoja turimą turtą pardavimų procesui užtikrinti, tiksliau tariant, kiek kiekvienam turto litui tenka pardavimo pajamų. Manoma, kad geras turto apyvartumo rodiklis prekyboje yra lygus 3–5. Taigi, UAB Rividė viso turto apyvartumas yra geras.

Apžvelgus veiklos efektyvumo rodiklius galima pastebėti, jog UAB Rividė veiklos efektyvumas pradeda mažėti.

Apibendrinant UAB Rividė finansinių santykinių rodiklių analizę galima pastebėti, jog pagrindinė įmonės veikla yra tik dalinai efektyvi, įmonė neracionaliai valdė nuosavą kapitalą, blogai tvarkė pagrindinę savo veiklą, yra problemų įmonės rinkodaroje, teisingoje kainų ir konkurencijos politikos orientacijoje, jai sunku vykdyti įsipareigojimas, gali pritrūkti lėšų savo veiklai ir kad padidėjusi įmonės veiklos rizika, o jos finansinė padėtis nestabili, žemas saugumo lygis, mažėjantis veiklos efektyvumas.

2. ĮMONIŲ BANKROTAS TEORINIU ASPEKTU

2.1. Bankroto samprata, bankrotą lemiantys veiksniai ir priežastys

Įmonės bankrotas – natūralus rinkos ekonomikos reiškinys, ilga, sudėtinga ir gana dažna bei natūrali kiekvienos ekonomikos verslo proceso dalis įmonių veikloje, galinti turėti neigiamų pasekmių ne tik verslo subjektams, bet ir visai šalies ekonomikai. Bankrutuojanti įmonė paprastai neatsiskaito su kreditoriais, jos darbuotojai lieka be darbo, mažėja pasitikėjimas šalies verslo aplinka.

Mokslinėje literatūroje bankroto sąvoka interpretuojama įvairiai, tačiau labai dažnai terminai „nemokumas“ ir „bankrotas“ vartojami kaip sinonimai. Taip pat nuo to, kaip bus pateikiama bankroto sąvoka, priklauso ir nuo, kokioje mokslinėje literatūroje ji pateikiama – ekonominėje ar teisinėje.

Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatyme (2001) bankrotas apibrėžiamas kaip būsena: „**Bankrotas** – teisės aktų nustatyta tvarka pripažinta įmonės nemokumo būsena, kai siekiama šios būsenos pabaigos iš įmonės turto tenkinant kreditorių reikalavimus ir užtikrinant kreditorių ir įmonės interesų pusiausvyrą“. Panašiai bankroto sąvoką apibrėžia ir V.Vitkevičius (2011): „Bankrotas – tam tikra nemokios įmonės būsena, kai įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka“ (Vitkevičius, 2011, p. 20). Šiek tiek kitaip bankroto sąvoką apibrėžia V.Charitonovas (2004): „Bankrotas – rinkos mechanizmo užtikrinimo pagrindas, stovintis vienoje gretoje su konkurencijos ir nuosavybės į kapitalą įteisinimu“ (Charitonovas, 2004, p. 67).

Teisės požiūriu bankrotas apibrėžiamas kaip procedūra: „Bankrotas bendrąja prasme – procedūra, kurios metu likviduojamas – parduodamas skolininko turtas, iš gautų lėšų proporcingai patenkinami kreditorių reikalavimai“ (Vitkevičius, 2011, p. 11).

Iš šių pateiktų sąvokų galima išskirti kelis bruožus, apibūdinančius bankrotą:

- nemokumas;
- iškelta bankroto byla teisme arba kreditoriai vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka.

Taip pat vertėtų paminėti, kad teoriškai įmanoma kalbėti apie įmonės bankrotą net ir tuo atveju, kai nėra tenkinamas vienas iš pagrindinių reikalavimų ir požymių, numatytų bankroto sąvokoje – nemokumo. Pagal Įmonių bankroto įstatymo 4 straipsnį bankroto byla įmonei gali būti iškelta, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

- įmonė laiku nemoka darbo užmokesčio ir su darbo santykiais susijusių išmokų;
- įmonė laiku nemoka už gautas prekes, atliktus darbus (paslaugas), negrąžina kreditų ir nevykdo kitų sandoriais prisiimtų turtinių įsipareigojimų;
- įmonė laiku nemoka įstatymų nustatytų mokesčių, kitų privalomųjų įmokų ir (arba) priteistų sumų;

- įmonė viešai paskelbė arba kitaip pranešė kreditoriui (kreditoriams), kad negali arba neketina vykdyti įsipareigojimų;
- įmonė neturi turto ar pajamų, iš kurių galėjo būti išieškomos skolos, ir dėl šios priežasties antstolis grąžino kreditoriui vykdomuosius dokumentus.

Įmonės nemokumą lemia tam tikros priežastys, kurios kiekvienai įmonei vienu metu gali būti skirtingos arba panašios. J.Jakimuk ir G.Žigienė (2011) pateikia tokias bankroto priežastis:

- Neįvertinta ar nepakankamai įvertinta konkurencinė aplinka ar / ir pačios įmonės veiklos rizikos veiksniai (70–60 proc. bankrutavusių įmonių).
- Blogas verslo administravimas (23–22 proc. bankrutavusių įmonių).
- Netinkama finansų vadyba, negebėjimas tinkamai valdyti piniginius srautus (6 proc. bankrutavusių įmonių).
- Nepakankamai pagrįstas kreditinių išteklių poreikis ar / ir negebėjimas aptarnauti paskolos (6 proc. bankrutavusių įmonių).
- „Sąmoningo verslo žlugdymo“, sukčiavimo atvejai (5 proc. bankrutavusių įmonių).

Kaip nurodo G.Brancevič ir D.Burkšaitienė (2012), konsultacinė JAV kompanija „Dun & Bradstreet Corporation” (D&B) pateikia įmonių problemų priežasčių klasifikaciją pagal veiksnius:

- ekonominiai arba makroekonominiai veiksniai (šiems veiksniams galima priskirti palūkanų normos ir infliacijos lygį, bendrąją šalies ekonominę būklę, BVP ir GNP pokyčius, gyventojų perkamąją galią, užsienio prekybos apimtį, einamosios sąskaitos deficitą);
- įmonių veiklos bei jos vadovų patirtis;
- įmonių bankroto ir įstatymų pobūdį, nes teisinė bazė tiesiogiai paveikia įmonės pertvarkymo procesus, tuo pat metu ir įmonės veiklos tęstinumą.

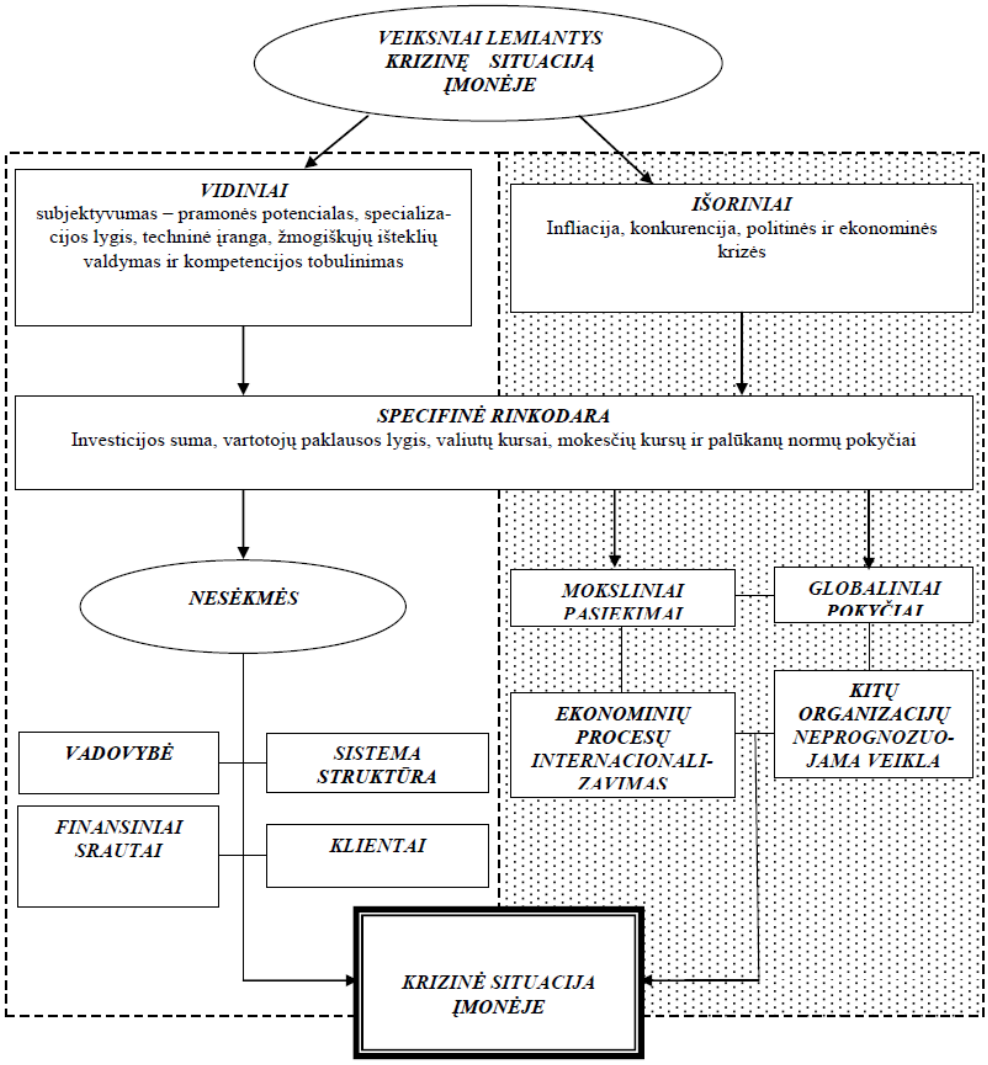
Panašiai teigia ir A.Baležentis ir J.Vijeikis (2010) nurodantys, jog įmonės krizė gali lemti jos bankrotą ir remdamiesi F.Roselieb (1999) išskiria šias įmonių bankroto priežastingumo tendencijas:

- endogeninės priežastys – vidinės organizacijos priežastys (nesėkminga organizacijos vadyba, ekonominės, personalo, finansų strategijos klaidos ir kt.);
- egzogeninės priežastys – išorinės organizacijos priežastys (organizacijos technologine, ekonomine, konkurencine, socialine, visuomenine bei teisine aplinka);
- multikauzalumas – lemia ne viena priežastis, bet daugelis tarpusavyje susijusių veiksnių;
- priežasčių ir poveikio daugiapakopiškumas.

Autoriai nurodo, jog įmonių krizių ir bankrotų riziką gali sukelti vidiniai ir išoriniai veiksniai. „Aplinkos veiksnių poveikis krizinei įmonės situacijai turi sinerginį efektą – paprastai išorinės sąlygos sustiprina vidinių veiksnių reiškimosi galimybes (Roslieb, 1999; Stoškus, 2007; Kafidov, 2008),

sukelia smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemas (Vijeikis, 2010)“ (Baležentis, Vijeikis, 2010, p. 3). Mokslininkų atliktas tyrimas parodė, jog nepaisant to, kad respondentai labai dažnai akcentavo išorines priežastis (skolinimosi problemos, dideli mokesčiai, protekcionistinė politika ir panašiai), viena iš pagrindinių priežasčių, nors tai dažnai labai sunku pripažinti vadovams, yra netinkamas vadovavimas įmonei. Tai pripažino 40 proc. jų tyrime dalyvavusių apklaustųjų. Autoriai nurodo, jog panašią įtaką daro planavimo ir kontrolės neefektyvumas, finansinės analizės nepakankamumas (finansinės analizės ir kontrolės ignoravimas, negebėjimas tinkamai valdyti pinigų srautų, aptarnauti paskolos, skiriamas nepakankamas dėmesys finansinių rodiklių nuokrypių analizei).

S.Stoškus ir kt. (2007) pateikia tokį sinergijos efektą tarp išorinių ir vidinių veiksnių:

21 pav. Veiksniai, lemiantys krizinę situaciją įmonėje (Stoškus ir kt., 2007)

Pasak J.Mackevičiaus (2005) vienas iš pagrindinių bankroto analizės uždavinių yra atskleisti bankroto veiksnius ir numatyti priemones jiems likviduoti. Įmonių bankrotai vyksta nuolat: vienos įmonės, neatlaikiusios konkurencinės kovos, bankrutuoja, kitos, pasinaudodamos susidariusiomis

galimybėmis, užima jų vietą. Nepriklausomai nuo to, kuriai grupei įmonė priskiriama, svarbu išsamiai ištirti bankroto veiksnius (žr. 1 lentelę), nustatyti jų tarpusavio priklausomybes ir ryšius.

1 lentelė. Bankroto veiksnių klasifikavimas (Mackevičius, 2005, p. 440)

Išorės veiksniai	Vidaus veiksniai
1. Nestabili šalies ekonominė politika. 2. Nestabili šalies politinė padėtis. 3. Nepastovi teisės sistema. 4. Aukštas infliacijos arba defliacijos lygis. 5. Užsienio valiutos kursų svyravimai. 6. Finansų sistemos pokyčiai. 7. Darbo rinkos pokyčiai, nedarbo lygis. 8. Mokesčių sistemos pokyčiai. 9. Naujų konkurentų atsiradimas. 10. Palūkanų normų pokyčiai. 11. Įmonės partnerių klaidos, abejingumas ir nesutarimai. 12. Išorės informacijos vartotojų įtaka. 13. Mažėjantis šalies gyventojų pragyvenimo lygis. 14. Aukštas šalies (šakos) korupcijos ir nusikaltimų lygis. 15. Priklausomybė nuo tiekėjų ir pirkėjų. 16. Stichinės nelaimės, nepalankios klimato sąlygos ir kitos nenumatytos aplinkybės.	1. Įmonės vadovybės neteisinga verslo filosofija ir veiklos stilius. 2. Netinkama įmonės organizacinė struktūra. 3. Neracionali įmonės valdymo sistema. 4. Neracionalus išteklių naudojimas. 5. Netinkama personalo politika: žema personalo kompetencija, netinkamas pareigų, teisių ir atsakomybės paskirstymas bei darbo padalijimas. 6. Bloga apskaitos sistema. 7. Nesukurta veiksminga turto apsaugos sistema. 8. Pasenusių technologijų naudojimas arba pernelyg dažnai taikomos naujos, nespėjus jų įvaldyti. 9. Ignoruojama finansinė analizė ir auditas. 10. Silpna vidaus kontrolės sistema. 11. Netinkamas veiklos planavimas ir prognozavimas. 12. Konfliktai įmonės viduje. 13. Kompiuterinių programų dažni keitimai. 14. Didelės valdymo išlaidos. 15. Bloga sandėlių, ūkio ir administracinių pastatų būklė ir jų apsauga.

Iš tiesų sunku vienareikšmiškai pasakyti, kurie veiksniai – išoriniai ar vidiniai – turi didesnę įtaką įmonių bankrotui.

Apibendrinant galima teigti, jog įmonės bankrotas – natūralus rinkos ekonomikos reiškinys, kurį lemia įvairios priežastys (endogeninės, egzogeninės, multikauzalumas, priežasčių ir poveikio daugiapakopiškumas), kurios kiekvienai įmonei vienu metu gali būti skirtingos arba panašios bei išorės ir vidaus veiksniai.

2.2. Bankroto prognozavimo metodai

„Įmonių bankroto prognozavimas – tai būdas kiekybiniais parametrais įvertinti įmonių būklę, nustatyti negatyvias įmonių būklės tendencijas ir jų bankroto tikimybę. Pagal būklės įvertinimo rodiklius galima ieškoti būdų sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę. Įmonių bankroto prognozavimas ir jo grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų“ (Stundžienė, Bliekienė, 2012, p. 8).

Diagnozuojant įmonės bankrotą būtina kuo objektyviau įvertinti visas jos veiklos operacijas ir ūkinius įvykius, identifikuojant veiksnius, turinčius didžiausią įtaką jos finansinei būklei ir veiklos

rezultatams. Mokslinėje literatūroje pateikiami įvairūs bankroto diagnozavimo įmonėje metodai, kurių taikymas gali padėti jai išvengti neigiamų bankroto pasekmių.

2.2.1. Bankroto prognozavimo modeliai

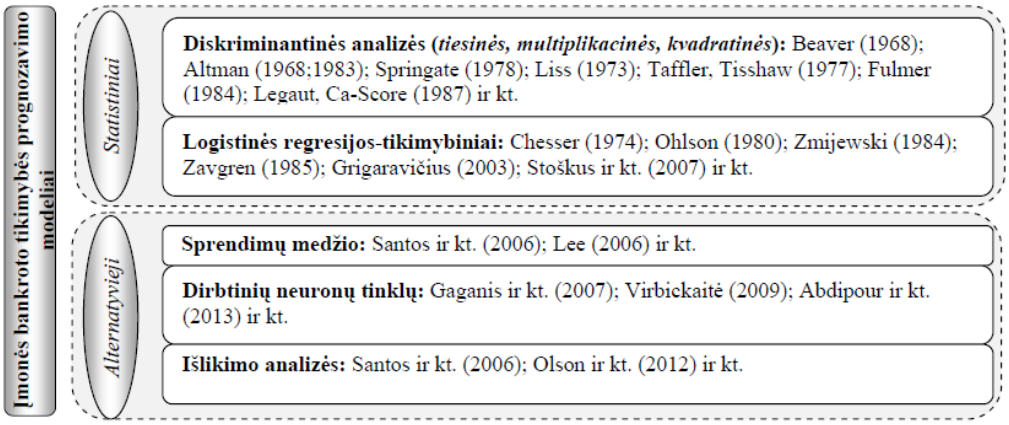
Įmonių bankrotai sukelia neigiamas socialines ir ekonomines pasekmes ir tai yra priežastis ieškoti būdų bankrotams išvengti. Bankroto prognozavimas yra kertinis dalykas sprendžiant problemą, o bankroto prognozavimo modeliai yra vienas paprasčiausių būdų bankrotui diagnozuoti, tik svarbu parinkti tinkamą ir tikslų įmonės bankroto prognozavimo modelį.

R.Budrikienė ir I.Paliulytė (2012), remdamosi kitais autoriais nurodo, jog „įmonių bankroto prognozavimo modelių svarba išryškėja, kai jie pritaikomi kaip priemonės, padedančios deramai įvertinti bankroto tikimybę, leidžiančios įmonėms diagnozuoti pirminius požymius bei užtikrinti veiksmingą prevencinių priemonių naudojimą įmonių veikloje“ (p. 91). Autorės teigia, jog pagal būklės įvertinimo rodiklius galima ieškoti būdų sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę. Įmonių bankroto grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų pagerinti įmonės būklę. Jos nurodo, jog nankroto prognozavimas yra ypač svarbus trims grupėms: vadovams, kaip svarbiausias veiksnus atsakingiems sprendimams priimti, bankams, kuris padeda įvertinti kredito grąžintinumo riziką, auditoriams, kurie turi pareikšti savo nuomonę apie bendrovės veiklos grėsmes.

J.Brancevič ir D.Burkšaitienė (2012) nurodo, jog atliekant įmonės bankroto analizę taikytini tam tikri bankroto tikimybės metodai:

- vieno kriterijaus modeliai (univariate ratio models);
- daugiakriteriniai diskriminantinės analizės metodai (multiple discriminant analysis);
- santykiniai tikimybiniai metodai (conditional propability);
- tiesinio programavimo metodai (linear programming);
- ekspertinės sistemos metodai (expert system);
- išlikimo analizės metodai (survival analysis);
- neuronų tinklai (neural networks);
- chaoso teorijos modeliai (chaos theory);
- atraminių vektorių modeliai (support vector machine).

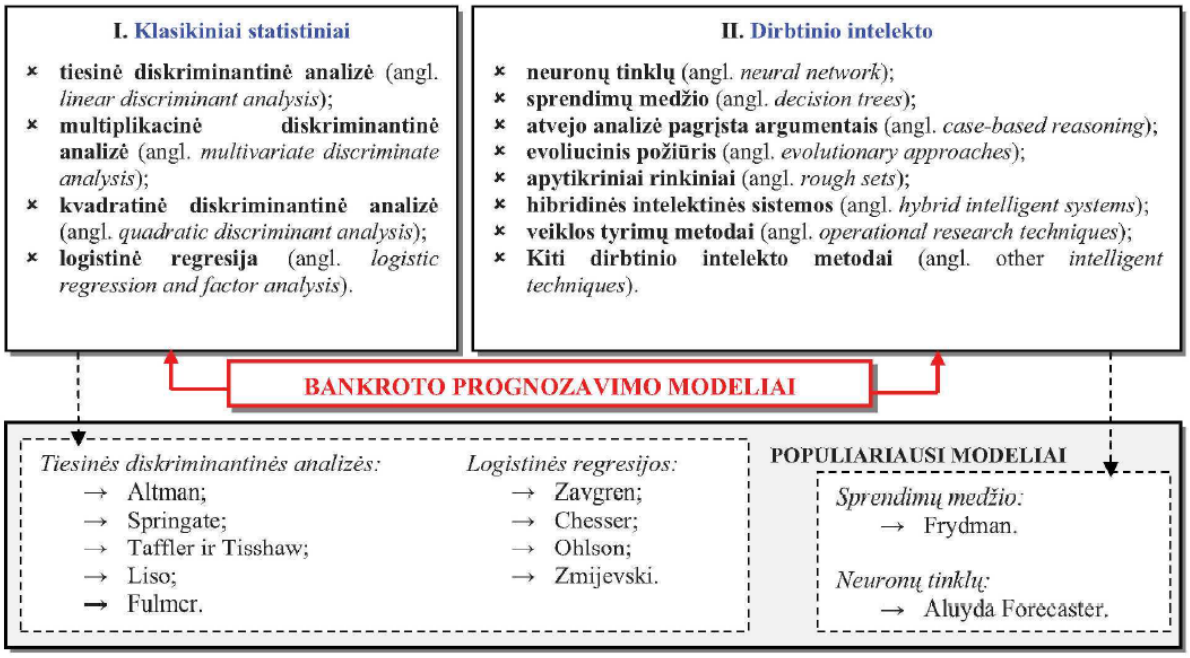
M.Butkus, S.Žakarė, D,Cibulskienė (2014) nurodo, jog įmonių bankroto tikimybės prognozavimo modelius galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes: statistinius ir dirbtinio intelekto, dar vadinamus alternatyviaisiais (žr. 22 pav.).

22 pav. Įmonės bankroto tikimybės prognozavimo modelių klasifikacija (Butkus, Žakarė, Cibulskienė, 2014)

Prie klasikinių statistinių įmonės bankroto tikimybės prognozavimo modelių autoriai priskiria tiesinės, multiplikacinės, kvadratinės diskriminantinės analizės bei logistinės regresijos modelius. Alternatyvieji bankroto tikimybės prognozavimo modeliai apima sprendimų medžio, išlikimo analizės, neuronų tinklų modelius. Statistiniai įmonės bankroto tikimybės prognozavimo modeliai buvo sukurti anksčiausiai ir vis dar išlieka vieni populiariausių. Praktikoje prognozuojant bankroto tikimybę tiek Lietuvos tiek užsienio šalių įmonėse labai dažnai taikomi diskriminantinės analizės Beaver (1968), Altman (1968; 1983), Liss (1973), Taffler & Tisshaw (1977), Springate (1978), Fulmer (1984), Legault (Ca-Score) (1987) modeliai.

Panašų bankroto modelių skirstymą pateikia ir J.Jakimuk su S.Žigiene (2011), išnagrinėję įvairių autorių bankroto modelių skirstymą (žr. 23 pav.).

23 pav. Bankroto prognozavimo modelių grupavimas (Jakimuk, Žigienė, 2011)

Vis dėlto daugybės mokslininkų tyrimai rodo, kad iki šiol negalima nustatyti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio. Nemažai mokslininkų mano, kad kiekvienai pramonės šakai ar net kiekvienai įmonei turi būti sukurti skirtingi bankroto prognozavimo modeliai. Todėl tikslingiau būtų naudoti net keletą modelių, nes kiekvienas modelis pasižymi unikalia informacija, kuri padeda atskleisti įmonės bankroto tikimybę.

Pastebėtina, jog tiesinės diskriminantinės analizės modeliai buvo sukurti anksčiausiai ir, kaip minėta aukščiau, vis dar išlieka vieni populiariausių. Šių modelių pradininkas yra E.Altman. Tiesinės diskriminantinės analizės modeliai tiesinės funkcijos pagrindu nustato priklausomybę tarp bankroto tikimybės, kaip priklausomojo kintamojo, ir nepriklausomų kintamųjų – finansinių įmonių rodiklių.

Bendriausia tiesinės diskriminantinės analizės modelio išraiška tokia:

$$Z = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \cdots + b_nX_n,$$

čia:

Z – bankroto tikimybė;

a – konstanta;

X_i – finansinis (nepriklausomas) kintamasis;

b_i – koeficientas, išreiškiantis ryšio tarp finansinio kintamojo ir bankroto tikimybės dydį.

Remiantis J.Mackevičiumi ir S.Silvanavičiūte (2006), tiesinės diskriminantinės analizės modeliai gali pateikti tik tiesinę priklausomybę tarp finansinių rodiklių ir bankroto tikimybės, o šis santykis greitai kintančiomis ekonominėmis ir konkurencinėmis sąlygomis dažniausiai nebūna toks paprastas ir vien tiesioginis. Atsižvelgiant į tai, buvo sukurti logistinės regresijos modeliai, kuriuose bankroto tikimybei apskaičiuoti be tiesinės funkcijos naudojama ir logistinės regresijos funkcija. Vieni pirmųjų logistinės regresijos modelius bankroto prognozei panaudojo Ohlson ir Zavgren. Bankroto tikimybė apskaičiuojama tokia formule:

$$P_B = \frac{1}{1 + e^{-Z}},$$

čia:

P – bankroto tikimybė (tarp 0 ir 1), e = 2,71828;

$Z = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \cdots + b_nX_n$ (tiesinės analizės funkcija).

Žemiau esančioje lentelėje pateikiami įvairūs bankroto prognozavimo modeliai.

2 lentelė. Bankroto prognozavimo modeliai (Budrikienė, Paliulytė, 2012, p. 93; Karalevičienė, Bužinskienė, 2011,p. 115; Butkus, Žakarė, Cibulskienė, 2014, p. 126)

Autorius	Modelis	Modelio elementai
Altman (1968; 1983)	Z1 = 1,2X1 + 1,4X2 + 3,3X3 + 0,6X4 + 0,999X5, Z2 = 0,717X1 + 0,847X2 + 3,107X3 + 0,420X4 + 0,995X5, Z3 = 6,56X1 + 3,26X2 + 6,72X3 + 1,05X4, Z1 – bankroto tikimybė maža, kai Z > 2,9; bankrotas galimas, kai 1,8 < Z < 2,9; didelė, kai Z < 1,8. Z2 – bankroto tikimybė maža, kai Z > 2,9; bankrotas galimas, kai 1,23 < Z < 2,9; didelė, kai Z < 1,23. Z3 – bankroto tikimybė maža, kai Z > 2,6; bankrotas galimas, kai 1,1 < Z < 2,6; didelė, kai Z < 1,1.	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas; X2 – nepaskirstytas pelnas / turtas; X3 – pelnas prieš apmokestinant / turtas; X4 – akcinio kapitalo rinkos kaina / įsipareigojimai; X5 – pardavimo pajamos / turtas
Lis (1973)	Z = 0,063X1 + 0,092X2 + 0,057X3 + 0,001X4, Bankroto tikimybė maža, kai Z > 0,037; didelė, kai Z < 0,037.	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas; X2 – bendrasis pelnas / turtas; X3 – nepaskirstytas pelnas / turtas; X4 – nuosavas kapitalas / įsipareigojimai
Chesser (1974)	Z = -2,0434 – 5,24X1 + 0,0053X2 – 6,6507X3 + 4,4009X4 – 0,0791X5 – 0,1021X6, Bankroto tikimybė maža, kai P_B < 50%; didelė, kai P_B > 50%.	X1 – pinigai / turtas; X2 – pardavimų pajamos / pinigai; X3 – pelnas prieš apmokestinant / turtas; X4 – įsipareigojimai / turtas; X5 – ilgalaikis materialusis turtas / nuosavas kapitalas; X6 – grynasis apyvartinis kapitalas / pardavimų pajamos.
Taffler ir Tishaw (1977)	Z = 0,53X1 + 0,13X2 + 0,18X3 + 0,16X4, Bankroto tikimybė maža, kai Z > 0,3; bankrotas galimas, kai 0,2 < Z < 0,3; didelė, kai Z < 0,2.	X1 - pelnas prieš apmokestinant / trumpalaikiai įsipareigojimai; X2 – trumpalaikis turtas / įsipareigojimai; X3 – trumpalaikiai įsipareigojimai / turtas; X4 – (trumpalaikis turtas – trumpalaikiai įsipareigojimai) / veiklos sąnaudos.
Springate (1978)	Z = 1,03X1 + 3,07X2 + 0,66X3 + 0,4X4, Bankroto tikimybė maža, kai Z > 00862; didelė, kai Z < 0,862.	X1 – apyvartinis kapitalas / turtas; X2 – pelnas prieš apmokestinant / turtas; X3 – pelnas prieš apmokestinant / trumpalaikiai įsipareigojimai;

Autorius	Modelis	Modelio elementai
		X4 – pardavimų pajamos / turtas.
Zavgren (1985)	Z1 = 0,11X1 + 1,58X2 + 10,78X3 – 3,07X4 – 0,49X5 + 4,35X6 – 0,11X7 – 0,24, Z2 = 4,19X1 + 2,22X2 + 11,23X3 – 2,69X4 – 1,44X5 + 4,46X6 + 0,06X7 – 2,61; Z3 = 6,257X1 + 0,829X2 + 42,48X3 – 1,549X4 + 0,519X5 + 1,822X6 + 0,002X7 – 1,5115; Z4 = 9,157X1 + 1,667X2 + 5,917X3 – 0,41X4 + 1,95X5 + 4,1X6 + 0,363X7 – 5,9457; Z5 = 8,84X1 + 0,69X2 + 15,79X3 + 0,02X4 – 2,3X5 + 4,37X6 + 0,798X7 – 6,88, Bankroto tikimybė maža, kai $P_B < 50\%$; didelė, kai $P_B > 50\%$.	X1 – atsargos / pardavimų pajamos; X2 – gautinos sumos / atsargos; X3 – pinigai / turtas; X4 – pinigai / trumpalaikiai įsipareigojimai; X5 – įprastinės veiklos pelnas / (kapitalas – trumpalaikiai įsipareigojimai); X6 – ilgalaikiai įsipareigojimai / (kapitalas – trumpalaikiai įsipareigojimai); X7 – pardavimų pajamos / turtas.
Seifulinas, Kadykovas (1992)	Z = 2K1 + 0,1K2 + 0,08K3 + 0,45K4 + K5, K1 – turi būti didesnė negu 0,1; K2 – turi būti didesnė negu 2,0; K3 – turi būti didesnė negu 2,5; K4 – turi būti didesnė negu 0,1; K5 – turi būti didesnė negu 0,2 . Jei Z < 1, tai bendrovės būklė yra neigiama. Taip pat šis metodas parodo ir kiekvieno veiksnio kritinę reikšmę pagal kurį bendras koeficientas turi būti lygus 1.	K1 – apyvartnis kapitalas / nuosavas kapitalas; K2 – trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai; K3 – pardavimai / turtas; K4 – grynasis pelnas / turtas; K5 – bendrasis pelnas / nuosavas kapitalas.
Begley, Ming, Watts (1996)	$BMW = 10{,}4\frac{WC}{TA} + 1{,}0\frac{RE}{TA} + 10{,}6\frac{EBIT}{TA} + 0{,}3\frac{ME}{TL} + 0{,}17\frac{S}{TA}$	WC – apyvartinis kapitalas; TA – turtas; RE – nepaskirstytas pelnas; EBIT – pelnas prieš mokesčius ir palūkanas; ME – rinkos akcinis kapitalas; TL – visi įsipareigojimai; S – pardavimai.
Shumway (1999)	$Y = -7{,}811 - 6{,}307\left(\frac{NI}{TA}\right) + 4{,}068\left(\frac{TL}{TA}\right) - 0{,}158\left(\frac{CA}{CL}\right) + 0{,}307Ln\ (Firmos\ amžius)$	NI / TA – grynasis pelnas / turtas; TL / TA – visi įsipareigojimai / turtas; CA / CL – trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai.
Shumway (2001)	Y = -13,303 – 1,982X1 – 3,593X2 – 0,467X3 – 1,809X4 + 5,79X5 Ribinė reikšmė 0,5.	X1 – grynasis pelnas / turtas; X2 – visi

Autorius	Modelis	Modelio elementai
		įsipareigojimai / turtas; X3 – santykinis įmonės dydis, apskaičiuojamas : įmonės akcijų kapitalizacija metų pabaigoje / OMVX akcijų rinkos kapitalizacija (Lietuvos įmonėms), jei užsienio įmonės, tai NYSE ir AMEX rinkų; X4 – praėjusių metų kapitalo grąža – svertinė akcijų indekso OMVX vertė (arba NYSE, AMEX); X5 – įmonės akcijų grąžos standartinis nuokrypis nuo regresijos dėl svertinio akcijų OMVX (arba NYSE, AMEX) indekso per metus.
Rumunijos metodas (1999-2002)	Z = -0,647R1 + 0,143R2 + 0,010R3 + 0,014R4 – 0,168R5 + 0,158R6 + 0,389. Jei Z < 0,1454 – įmonės bankrotas; Jei 0,1454 < Z < 0,1852 – neapibrėžties intervalas; Jei Z > 0,1852 – perspektyvi įmonė.	R1 – grynasis pelnas / turtas (turto grąža); R2 – ilgalaikis turtas / ilgalaikis materialusis turtas (materialaus turto finansavimas); R3 – apyvartinis kapitalas / turtas (apyvartinio kapitalo rodiklis); R4 – ilgalaikis turtas / visas kapitalas (finansinio stabilumo rodiklis); R5 – akcinis kapitalas / visas kapitalas (mokumo rodiklis).
Grigaravičius (2003)	Z = -0,762 + 0,003X1 – 0,424X2 – 0,06X3 + 0,22X4 – 0,774X5 – 0,189X6 + 6,842X7 – 12,262X8 – 5,257X9 Jei gauta reikšmė lygi 0,02 (0,00-0,12) – nėra būtinybės reorganizuoti įmonės, jei – 0,20 (0,12-0,34) įmonės nereikia nei reorganizuoti nei pertvarkyti viduje, jei – 0,41 (0,3-0,72), reikalingas reorganizavimas arba patobulinimo veiksnių strategijos sudarymas, jei – 0,68 (0,55-1,00), reikalingas įmonės reorganizavimas dėl bankroto, jei –0,81 (0,68-1,00), gresia įmonės bankroto procedūra arba nemokios likvidavimas.	X1 – trumpalaikis turtas / trumpalaikiai įsipareigojimai (bendrasis likvidumo koeficientas); X2 – grynasis apyvartinis kapitalas / visas turtas; X3 – turtas / savininkų nuosavybė; X4 – savininkų nuosavybė / visi įsipareigojimai; X5 – palūkanų koeficientas; X6 – pelnas iki

Autorius	Modelis	Modelio elementai
		mokesčių / visas turtas; X7 – turto pelningumas arba turto grąža; X8 – pardavimai / grynasis apyvartinis kapitalas (grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumas); X9 – pardavimai / visas turtas (turto apyvartumas).
Inka, Neumaier (2005)	$IN05 = 0{,}13\frac{A}{D} + 0{,}04\frac{EBIT}{IN} + 3{,}97\frac{EBIT}{A} + 0{,}21\frac{R}{A} + 0{,}09\frac{CA}{STL}$ Jei IN05< 0,9 , yra didelė tikimybė (86%), kad įmonė gali bankrutuoti. Jei IN05 > 1,6, įmonė sukuria pridėtinę vertę, esant 67% tikimybei.	A – turtas; D – visi įsipareigojimai; EBIT – pelnas prieš mokesčius ir palūkanas; IN – palūkanos; R – pardavimo pajamos; INV – atsargos; CA – trumpalaikis turtas; STL – trumpalaikiai įsipareigojimai.
Boritz ir kt. (2007)	Z = 2,149X1 – 0,62X2 + 1,354X3 – 0,018X4 + 0,463X5 Ribinė reikšmė 0,27.	X1 – grynasis apyvartinis kapitalas / visas turtas; X2 – nepaskirstytas pelnas / visas turtas; X3 – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius / visas turtas; X4 – nuosavybės (paprastųjų ir privilegijuotų akcijų) rinkos vertė / skolos balansinė vertė (įsipareigojimai); X5 – pardavimai / visas turtas.
Sandin, Porporato (2007)	AS = 15,06R5 + 16,11S3 – 4,14	R5 – grynasis pelnas / grynieji pardavimai; S3 – nuosavas kapitalas / visas turtas.
Bonity indeksas (2009)	$IB = 1{,}53\frac{CF}{D} + 0{,}08\frac{A}{D} + 10\frac{EBIT}{A} + 5\frac{EBIT}{R} + 0{,}3\frac{INV}{R} + 0{,}1\frac{R}{A}$ Jei IB > 3, įmonės būklė labai gera; Jei IB > 1 būklė yra gera; Jei IB < -2, būklė yra pavojinga, didelė bankroto tikimybė.	CF – grynieji pinigai; D – visi įsipareigojimai; A – turtas; EBIT – pelnas prieš mokesčius; R – pajamos; INV – atsargos.
Stoškus, Beržinskienė, Virbickaitė (2007)	$Z_o = 4{,}77\frac{grynasis\ pelnas}{pardavimai} + 5{,}88\frac{trumpalaikis\ turtas}{trump.\ įsipareigojimai} +$ $+9{,}57\frac{visi\ įsipareigojimai}{turtas} - 5{,}80\frac{trump.\ turtas - atsargos}{trump.\ įsipareigojimai} - 6{,}42$	Nebankrutuojančių įmonių (Z_0) ir bankrutuojančių įmonių (Z_1). Įmonė priskiriama atitinkamai nebankrutuojančių arba

Autorius	Modelis	Modelio elementai
	$Z_1 = 2{,}28\frac{grynasis\ pelnas}{pardavimai} + 2{,}90\frac{trump.turtas}{trump.įsipareigojimai} +$ $+6{,}43\frac{visi\ įsipareigojimai}{turtas} - 2{,}92\frac{trump.turtas - atsargos}{trump.įsipareigojimai} - 2{,}94$	bankrutuojančių įmonių grupei atsižvelgiant į tai, kurios lygties tai pačiai įmonei reikšmę yra didesnė. Jei didesnė Z_0 lygties reikšmė, tai įmonė priskiriama nebankrutuojančių įmonių grupei, o jei didesnė yra Z_1 reikšmė – tai bankrutuojančių įmonių grupei.
Butkus, Žakarė, Cibulskienė (2014)	$Z_{statybos\ šakos\ įmonių} = -1{,}094 - 5{,}330\frac{GAK}{T} - 0{,}769\frac{PP}{T} - 1{,}263\frac{TT}{TĮ} +$ $+9{,}059\frac{NK}{Į}$ $Z_{prekybos\ šakos\ įmonių} = -0{,}938 - 13{,}047\frac{GAK}{T} + 0{,}064\frac{PP}{GAK} - 2{,}368\frac{PP}{T} +$ $+12{,}772\frac{NK}{Į}$ $Z_{gamonės\ šakos\ įmonių} = -3{,}062 - 3{,}448\frac{GAK}{T} - 1{,}234\frac{TT}{TĮ} + 8{,}954\frac{NK}{Į}$ $Z_{paslaugų\ ir\ kitos\ veiklos\ šakos\ įmonių} = -0{,}075 - 2{,}023\frac{GAK}{T} - 2{,}176\frac{TT}{TĮ} +$ $+11{,}334\frac{NK}{Į}$ $Z_{mikro-mažų\ įmonių} = -2{,}191 - 2{,}504\frac{GAK}{T} - 0{,}861\frac{TT}{TĮ} + 6{,}425\frac{NK}{Į}$ $Z_{vidutinių\ įmonių} = -4{,}025 - 8{,}956\frac{GAK}{T} - 09{,}84\frac{PP}{T} + 12{,}331\frac{NK}{Į}$ Bankroto tikimybė apskaičiuojama pagal šią formulę: $P(Y=1)\frac{e^Z}{1+e^Z}; P \in [0;1]$ Jei $P < 0{,}25$, įmonės bankroto tikimybė labai didelė; Jei $0{,}25 \leq P < 0{,}5$, tikėtina didelė įmonės bankroto tikimybė; Jei $0{,}5 \leq P < 0{,}75$, tikėtina maža įmonės bankroto tikimybė; Jei $P > 0{,}75$, įmonei bankrotas negresia.	T – turtas; TT – trumpalaikis turtas; Į – įsipareigojimai; TĮ – trumpalaikiai įsipareigojimai; PP – pagr. veiklos pajamos; GAK – grynasis apyvartinis kapitalas; NK – nuosavas kapitalas

Kaip matyti iš 2 lentelėje pateikiamų duomenų, pirmąjį bankroto diagnozavimo modelį Lietuvoje sukūrė Grigaravičius (2003). Modelis suformuotas, naudojant logistinę regresiją. Formuojant Lietuvos ekonominę aplinką atitinkantį įmonių nemokumo diagnozavimo modelį, išanalizuota 20 skirtingų grupių finansiniai rodikliai. Įmonių finansinei būklei reikšmingi 9 finansiniai koeficientai, kurių suma sudaro įmonių nemokumo vertinimo regresiją.

2007 m. S.Stoškus, D.Beržinskienė, R.Virbickaitė sukūrė antrąjį lietuvišką modelį, kurį sudaro dvi lygtys: nebankrutuojančių (Z0), bankrutuojančių (Z1) įmonių. Įmonė priskiriama atitinkamai grupei. Jei didesnė Z0 reikšmė, priskiriama nebankrutuojančių grupei, o jei didesnė yra Z1 – bankrutuojančių grupei.

2014 m. M.Butkus, S.Žakarė, D.Cibulskienė sukūrė trečiąjį lietuvišką modelį. Čia bankroto tikimybė prognozuojama Lietuvos įmonėse, priklausomai nuo to, kuriai šakai arba kuriai įmonių dydžio grupei, ji priskiriama. Šie autoriai teigia, jog „Remiantis atliktų mokslinių tyrimų rezultatais galima teigti, kad bankroto tikimybės prognozavimui Lietuvos įmonėse labiausiai tinkami yra logistiniai ir daugiakriteriniai logistiniai regresijos modeliai“ (Butkus, Žakarė, Cibulskienė, 2014, p. 112).

Apibendrinant galima teigti, jog įmonių bankroto prognozavimo modeliai yra klasikiniai statistiniai ir dirbtinio intelekto. Vis dėlto daugybės mokslininkų tyrimai rodo, kad iki šiol negalima nustatyti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio.

2.2.2. Bankroto prognozavimas, remiantis finansiniais santykiniais rodikliais

Finansinių santykinių rodiklių taikymas yra vienas iš paprasčiausių ir galbūt tiksliausių būdų įmonių bankroto tikimybei apskaičiuoti. Kadangi finansinės būklės rodiklių yra daug, kai kurie autoriai apskaičiavo ir aprašė daugiau kaip du šimtus įvairių santykinių rodiklių. Taigi, finansų analizės teorijoje juos įprasta klasifikuoti į grupes. Rodiklių skirstymas į grupes palengvina jų nagrinėjimą. Bendros klasifikavimo sistemos nėra, todėl dažniausiai jie grupuojami pagal analizės tikslus. Grupavimas padeda nustatyti grupuojamų reiškinių tarpusavio ryšius, atskirų rodiklių įtaką bendriems rodikliams.

Santykiniai finansiniai rodikliai, apibūdinantys tam tikrus įmonės veiklos aspektus, leidžia detaliau išsiaiškinti krizinę problemą. Analizei atlikti santykiniai finansiniai rodikliai turi būti tikslingai atrinkti, atsižvelgiant į siekiamą tikslą – įvertinti įmonių finansinę būklę ir bankroto grėsmę, nustatyti, kuri sritis ar sritys yra problemiškos.

Prognozuojant bankroto tikimybę pagal bankroto prognozavimo modelius skaičiuojama apie 20 finansinių santykinių rodiklių. Galima išskirti tokius pagrindinius finansinius santykinius rodiklius, kurie neįeina į bankroto modelius:

- Bendrasis pardavimo pelningumas.
- Grynasis pardavimo pelningumas.
- Turto pelningumas.
- Nuosavo kapitalo pelningumas.
- Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas.
- Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas.
- Bendrasis skolos koeficientas.

Ypač atkreiptinas dėmesys į mokumo (bendrojo trumpalaikio mokumo, greitojo trumpalaikio mokumo, bendrojo skolos) ir pelningumo (grynojo pardavimo pelningumo ir grynojo nuosavo kapitalo

pelningumo) rodiklius. Privalu nuolat sekti ir vertinti šių rodiklių reikšmes, kad jos nepasiektų blogo įvertinimo lygio.

R.Krancevičiūtė (2012), išanalizavus įvairių užsienio autorių įmonių bankroto tyrimus pagal finansinių ataskaitų duomenis, pateikia tokius finansinius santykinius rodiklius, galinčius padėti prognozuoti įmonės bankrotą:

- Trumpalaikio mokumo (likvidumo) rodiklis.
- Pardavimo pelningumas.
- Grynasis apyvartinis kapitalas / visas turtas (kuo didesnis grynasis apyvartinis kapitalas, tuo didesnės įmonės išsilaikymo rinkoje galimybės).
- Nuosavo kapitalo pelningumas.
- Kapitalo struktūra (nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas).
- Trumpalaikis mokumas (likvidumas).
- Skolos rodiklis (visi įsipareigojimai / visas turtas).

J.Mackevičius (2010) nurodo 10 svarbiausių finansinių santykinių rodiklių, rodančių įmonės bankroto tikimybę (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Svarbiausi finansiniai santykiniai rodikliai, rodantys įmonės bankroto tikimybę (Mackevičius, 2010, p. 131)

Rodikliai	Rodiklio apskaičiavimo formulė	Bloga rodiklio reikšmė
1. Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	$\frac{Trumpalaikis\ turtas}{Trump.įsipareigojimai}$	Mažesnis negu 1,0
2. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	$Trumpalaikis\ turtas - Atsargos$	Mažesnis negu 0,5
3. Bendrasis skolos koeficientas	$\frac{Trump.ir\ ilgalaikiai\ įsipareigojimai}{Turtas}$	Didesnis negu 1,0
4. Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas	$\frac{Atsargos}{Apyvartinis\ kapitalas}$	Kuo didesnis, tuo blogiau
5. Grynasis pardavimo pelningumas	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Pardavimo\ pajamos}$	Neigiamas
6. Grynasis nuosavo kapitalo apyvartumas	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Nuosavas\ kapitalas}$	Neigiamas
7. Pardavimo savikainos lygis	$\frac{Pardavimo\ savikaina}{Pardavimas}$	Didesnis negu 1,0
8. Administracinių išlaidų koeficientas	$\frac{Administracinės\ išlaidos}{Pardavimo\ pajamos}$	Kuo mažesnis, tuo geriau
9. Atsargų apyvartumas	$\frac{Pardavimo\ savikaina}{Atsargos}$	Kuo mažesnis, tuo blogiau
10. Finansinis svertas	$\frac{Skolintas\ kapitalas}{Nuosavas\ kapitalas}$	Kuo didesnis nukrypimas nuo kapitalo struktūros pusiausvyros

Autorius nurodo, jog iš 3 lentelėje pateiktų rodiklių ypač kruopščiai reikia skaičiuoti mokumo (bendrojo trumpalaikio mokumo, greitojo trumpalaikio mokumo, bendrojo skolos) ir pelningumo (grynojo pardavimo pelningumo ir grynojo nuosavo kapitalo pelningumo) rodiklius, sekti ir vertinti jų reikšmes, kad jos nepasiektų blogo įvertinimo lygio.

J.Bivainis ir K.Garškaitė (2010) kaip informatyviausius santykinius finansinius rodiklius, geriausiai išreiškiančius įmonių būklę ir bankroto grėsmę, siūlo analizuoti penkių grupių santykinius finansinius rodiklius:

1. Pelningumo rodikliai:
    - turto grąža prieš apmokestinimą;
    - pelningumas prieš apmokestinimą;
    - bendroji nuosavo turto grąža.
2. Veiklos efektyvumo:
    - turto apyvartumas.
3. Finansinio stabilumo rodikliai:
    - įsiskolinimo koeficientas;
    - trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas;
    - trumpalaikių įsipareigojimų padengimo koeficientas.
4. Likvidumo rodikliai:
    - einamojo likvidumo koeficientas;
    - bendrojo likvidumo koeficientas;
    - grynojo apyvartinio kapitalo santykis su turtu.
5. Kiti rodikliai (ganėtinai dažnai naudojami įmonių bankroto prognozavimo modeliuose):
    - pardavimo ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis;
    - sukaupto kapitalo efektyvumas (išreikštas nepaskirstyto pelno ir turto santykiu).

Įmonių būklę rodo tiek šių rodiklių reikšmės, tiek jų kitimo tendencijos, taip pat jų lyginimas su ribinėmis reikšmėmis. Santykinių finansinių rodiklių reikšmių ribos nustatomos atsižvelgiant į mokslinėje literatūroje pateiktas reikšmes ir statistiniuose leidiniuose nurodytas reikšmes.

Autoriai nurodo, jog „atlikus tokią finansinę analizę, pagal gautas santykinių finansinių rodiklių reikšmes ir jų santykį su ribinėmis reikšmėmis nustatoma įmonės būklė kiekvienu tirtu aspektu (labai gera, gera, patenkinama, nepatenkinama ar bloga būklė)“ (Bivainis, Garškaitė, 2010, p. 208).

Atskirais aspektais įmonės būklė gali būti įvertinta skirtingai (pvz., vienais gerai, kitais nepatenkinamai ir pan.). Jei pagal tam tikros grupės santykinių finansinių rodiklių reikšmes įmonės būklė įvertinama labai gerai arba gerai, tuomet šioje srityje problemos nėra. Jei pagal tam tikros grupės santykinių finansinių rodiklių reikšmes įmonės būklė įvertinama patenkinamai, nepatenkinamai ar blogai, tai rodo problemines sritis ir problemų dydį.

Pagal santykinius finansinius rodiklius įmonės tam tikros srities būklė įvertinta patenkinamai rodytų lengvą finansinę krizę, nepatenkinamai – gilią finansinę krizę, blogai – finansinę katastrofą.

Kaip pabrėžia J.Mackevičius (2005), norint įvertinti tikrąją įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus, būtina naudoti finansinių santykinių rodiklių sistemą, o ne kelis rodiklius. Santykinių rodiklių sistemą įmonės veiklai vertinti turi parengti įmonės vadovybė. Svarbu parengti tokių rodiklių sistemą, kuri nuolat kintamos ekonomines aplinkos sąlygomis padėtų priimti teisingus ekonominius sprendimus.

Apibendrinant galima teigti, jog įmonės bankroto riziką galima vertinti analizuojant jos santykinius finansinius rodiklius. Dažniausiai įmonės bankrotą galima prognozuoti iš įmonės pelningumo, veiklos efektyvumo, finansinio stabilumo, likvidumo bei kitų rodiklių.

2.2.3. Bankroto prognozavimas, remiantis absoliutinių finansinių rodiklių pokyčiais

Įmonių bankroto prognozavimas remiantis finansinių ataskaitų straipsnių pokyčiais yra pats paprasčiausias ir lengviausias analizės būdas, kurio metu susipažįstama su finansinių ataskaitų svarbiausiais straipsniais ir jų pokyčiais. Analizuojami absoliutiniai finansiniai rodikliai padeda išsiaiškinti probleminių sričių priežastis. Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčius tirti siūlo ir J.Mackevičius su D.Poškaite (1999), o D.Rugenytė ir kt. teigia, jog „Finansinių ataskaitų straipsnių ir jų pokyčių nagrinėjimas bei vertinimas atskleidžia įmonės veiklos trūkumus bei numato kitas analizės kryptis“ (Rugenytė ir kt., 2010, p. 147).

Finansinėje atskaitomybėje yra keli straipsniai, rodantys blogą įmonės finansinę padėtį. Šiuos straipsnius galima skirstyti į dvi grupes: straipsniai, rodantys itin nepatenkinamą įmonės veiklą ir prastą finansinę būklę ataskaitiniu laikotarpiu; straipsniai, rodantys tam tikrus įmonės veiklos trūkumus. Straipsniams, rodantiems nepatenkinamą įmonės veiklą ir prastą finansinę būklę ataskaitiniu laikotarpiu, priskiriami laiku neapmokėti kreditai ir paskolos, patvirtinantys, kad balanso sudarymo momentu įmonė nesugebėjo atsiskaityti už jai suteiktus kreditus. Todėl tikslinga išnagrinėti įmonės praėjusių metų balansus. Jeigu sumos pagal šiuos straipsnius buvo ir anksčiau, akivaizdu, kad įmonės veikla yra nuolat nepatenkinama, o jei ankstesniuose balansuose sumų pagal šiuos straipsnius nebuvo, tikslinga išsiaiškinti atsiradusių finansinių sunkumų priežastis bei įvertinti įmanomus jų padarinius. Antrai grupei priskirtini straipsniai ir straipsnių dalys, kuriuos analizuojant reikia iššifruoti. Nepatenkinama antros grupes straipsnių būklė gali būti ne tik nuostolingos, bet ir pelningos įmonės balanse, todėl įmonių bankroto analizę, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis, tikslinga atlikti nuosekliai. Reikėtų nagrinėti svarbiausius balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų straipsnius. Dideli svarbiausių straipsnių pokyčiai turi esminę įtaką įmonės veiklos stabilumui.

J.Mackevičius (2010) nurodo, jog ypač būtina atkreipti dėmesį į tokius balanso straipsnius kaip ilgalaikis materialusis turtas, nematerialusis turtas, finansinis turtas, trumpalaikis turtas, nuosavas kapitalas, ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai. Beveik visi apskaitos ir audito specialistai neigiamai vertina ilgalaikio turto sumažėjimą, ypač jei jis parduodamas siekiant mažinti finansinių išteklių stygių. Įmonės veiklos stabilumu galima abejoti, jei ataskaitiniais metais sumažėjo aktyviojo (įrenginių, mašinų, transporto priemonių) ilgalaikio materialiojo turto dalis.

Autorius nurodo, jog, jeigu ištyrus trumpalaikio turto sudėtį randamos didelės atsargų sumos, turinčios tendenciją didėti, tai gali reikšti, jog jos yra nemobilios, praradusios savo kokybines savybes. Jeigu išauga pagamintos produkcijos apimtis, tai galėtų reikšti, jog sulėtėja pardavimo procesas, o jeigu padidėja nebaigtos gamybos sumos – tai gali rodyti gamybos proceso nesklandumus.

Taip pat J.Mackevičius (2010) nurodo, jog ypač būtina atkreipti dėmesį į per vienerius metus gautinų sumų straipsnį. Jo didėjimas gali reikšti įmonės produkcijos pirkėjų nemokumą, blogų atsiskaitymų politiką ir daugelį kitų dalykų. Nereikėtų vienareikšmiškai teigiamai vertinti ir per vienerius metus gautinų sumų sumažėjimo. Būna atvejų, kai pirkėjai greičiau sumoka paskutines skolas, kad paskui su šia įmone neturėtų reikalų.

Labai atidžiai reikia panagrinėti trumpalaikių ir ilgalaikių įsipareigojimų straipsnius. Jeigu šių straipsnių sumos ataskaitiniais metais žymiai padidėjo, tai reiškia, kad įmonė turi rimtų finansinių problemų, rodančių, kad ji nesugeba savo turimomis mokėjimo priemonėmis laiku atlikti įsipareigojimų.

Nagrinėjant pelno (nuostolių) ataskaitos absoliutinius rodiklius pirmiausia reikia atkreipti dėmesį į pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos rodiklių dydžius. Jeigu pardavimo pajamos sumažėjo, tai pirmiausia galima įtarti, kad sumažėjo įmonės produkcijos paklausa arba buvo blogai organizuotas pardavimo procesas, nebuvo tinkamos reklamos. Jeigu padidėjo pardavimo savikaina ar kiti pelno (nuostolių) ataskaitoje parodyti sąnaudų straipsniai, tai galima teigti, kad įmonėje netaupiai naudojami ištekliai, blogai organizuojamas darbas, didelės valdymo išlaidos ir kt.

J.Bivainis ir K.Garškaitė (2010) siūlo analizuoti tuos absoliutinius finansinius rodiklius, kurie yra sudedamosios dalys probleminių santykinių finansinių rodiklių, t.y. tų, kurių reikšmės rodo patenkinamą, nepatenkinamą ar blogą įmonės būklę atitinkamu aspektu.

Kaip nurodo J.Mackevičius (2005), finansinių ataskaitų analizei atlikti taikomi tiek bendri ekonominiai (lyginimas, grupavimas, detalizavimas, apibendrinimas, grandininiai keitimai, vidutiniai dydžiai, balansiniai sugretinimai ir kt.), tiek matematiniai (koreliacija, dinamikos eilučių analizė, matematinis programavimas ir kt.) metodai.

Analizuojant finansinių ataskaitų rodiklius, dažniausiai atliekamos horizontalioji ir vertikalioji analizės. Finansinių ataskaitų horizontalioji analizė padeda nustatyti rodiklių dinamiką absoliutiniais ir

santykiniais dydžiais bei nukrypimus nuo bazinių rodiklių, o vertikalioji analizė parodo tam tikrų rodiklių struktūrinius santykius.

J.Bivainis ir K.Garškaitė (2010), remdamiesi kitais autoriais nurodo, jog atlikus finansinių rodiklių horizontaliąją ir vertikaliąją analizes, išskiriami tų finansinių ataskaitų straipsnių kitimai, kurie rodo įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų pablogėjimą. Jeigu analizuojamu laikotarpiu padidėja įmonės įsiskolinimas, nuostoliai, sąnaudos, parduotų prekių savikaina, tai reikia visapusiškai tirti šiuos veiklos aspektus ir ieškoti tokių neigiamų tendencijų susidarymo priežasčių. Nagrinėjant finansinių ataskaitų absoliutinius rodiklius nepakanka konstatuoti jų dydį ir pokyčius, bet reikia ieškoti priežasčių, kodėl šis ar kitas rodiklis labai padidėjo ar sumažėjo.

Taigi, prognozuojant įmonės bankrotą nepakanka analizuoti tik santykinius finansinius įmonės rodiklius, tam analizuojami absoliutiniai finansiniai rodikliai, kurie padeda išsiaiškinti probleminių sričių priežastis.

Apibendrinant galima teigti, jog prognozuojant bankrotą patartina analizuoti įmonės veiklą tiriant absoliutinius ir santykinius finansinius rodiklius. Dažniausiai įmonės bankrotą galima prognozuoti iš įmonės pelningumo, veiklos efektyvumo, finansinio stabilumo, likvidumo bei kitų rodiklių. Taip pat patartina naudoti kelis bankroto prognozavimo modelius (kadangi iki šiol negalima nustatyti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio), kurie yra klasikiniai statistiniai ir dirbtinio intelekto.

3. UAB RIVIDĖ BANKROTO PROGNOZAVIMAS

3.1. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal bankroto prognozavimo modelius

Bankroto prognozavimo modelių yra daug, todėl atliekant UAB Rividė bankroto prognozavimą pagal bankroto prognozavimo modelius atsižvelgta į 2014 m. šiuo modelius analizavusių lietuvių mokslininkų M.Butkaus, S.Žakarės ir D.Cibulskienės nuomonę: „Analizuojant įmonių bankroto diagnostikos sistemą nustatyta, kad dėl lengvos apskaičiavimo metodikos ir santykinai aukšto patikimumo lygio praktikoje dažniausiai yra taikomi statistiniai įmonės bankroto tikimybės prognozavimo modeliai: Beaver (1968), Altman (1968; 1983), Liss (1973), Taffler & Tisshaw (1977), Springate (1978), Fulmer (1984), Legault (Ca-Score) (1987), Chesser (1974), Ohlson (1980), Zmijewski (1984), Zavgren (1985), Grigaravičiaus (2003)“ (Butkus, Žakarė, Cibulskienė, 2014, p. 116). Taigi, pasirinkti šie bankroto prognozavimo modeliai: užsienio autorių tiesinės diskriminantinės analizės modeliai Altman 2, Taffler ir Tishaw, Lis, Springate, logistinės regresijos modeliai Zavgren ir Chesser bei lietuvių autorių Grigaravičiaus; Stoškaus, Beržinskienės, Virbickaitės ir Butkaus, Žakarės ir Cibulskienės.

Pirmiausiai bankroto tikimybė bus tiriama naudojant tiesinės diskriminantinės analizės modelius.

Mokslininkas E.Altman yra sukūręs tris bankroto prognozavimo modelius: pirmasis yra skirtas įmonėms, kurių akcijos kotiruojamos vertybinių popierių biržoje, antrasis – įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, ir trečiasis – paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti. Kadangi UAB Rividės akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje ir tai nėra paslaugų ar individuali įmonė, darbe bus taikomas antrasis Altman bankroto prognozavimo modelis (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Altman bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji					Z reikšmė	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4	X5		
2012 m.	0,491	0,076	0,049	0,173	5,665	6,278	maža
2013 m.	0,245	-0,084	-0,134	-0,025	3,529	3,189	maža
2014 m.	0,325	-0,149	-0,046	-0,073	3,978	3,891	maža

Gauti duomenys rodo, jog pagal Altman bankroto prognozavimo modelį visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė bankroto tikimybė yra maža. Vis dėlto pasikliauti vien Altman modeliu nereikėtų, nors ne vienas Lietuvos mokslininkas nurodė, jog Altman modelius tikslinga taikyti Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. Kaip nurodo J.Mackevičius ir A,Rakštelienė (2005), „Tiksliausi įmonių bankroto tikimybės prognozavimo rezultatai gaunami, kai taikomas atitinkamas

Altman modelis ir jo rezultatai lyginami su trijų santykinių rodiklių – einamojo likvidumo, bendros skolos ir pardavimų grynojo pelningumo – reikšmėmis“ (p. 36).

Toliau UAB Rividė bankroto prognozavimas atliekamas panaudojant britų mokslininkų R.Taffler it H.Tishaw sukurtu bankroto prognozavimo modeliu (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Taffler ir Tishaw bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji				Z reikšmė	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4		
2012 m.	0,160	0,934	0,306	0,423	0,329	maža
2013 m.	-0,214	0,849	0,626	0,470	0,185	didelė
2014 m.	-0,069	0,922	0,669	0,512	0,285	galimas bankrotas

Pagal šį modelį gauta, jog 2012 m. UAB Rividė bankroto tikimybė buvo maža, 2013 m. – didelė, o 2014 m. – numatomas galimas bankrotas.

Kiti du tiesinės diskriminantinės analizės modeliai, pagal kuriuos skaičiuota UAB Rividė bankroto tikimybė – R.Lis ir G.Springate pateikiami modeliai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Lis ir Springate bankroto prognozavimo modelių UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji				Z reikšmė	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4		
Lis modelis						
2012 m.	0,491	0,747	0,049	0,173	0,103	maža
2013 m.	0,245	0,397	0,134	0,025	0,044	maža
2014 m.	0,325	0,498	-0,046	-0,073	0,064	maža
Springate modelis						
2012 m.	0,491	0,049	0,160	5,665	3,027	maža
2013 m.	0,247	0,134	0,214	3,529	1,110	maža
2014 m.	0,325	-0,046	-0,069	3,977	1,738	maža

Abiejų modelių gauti rezultatai rodo, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė bankroto tikimybė yra maža.

Taigi, trijų užsienio mokslininkų bankroto prognozavimo modelių duomenys rodo, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė bankroto tikimybė maža, o vienas modelis rodo, jog 2014 m. galimas įmonės bankrotas.

Toliau UAB Rividė bankroto prognozavimui bus naudojami dviejų užsienio mokslininkų – Zavgren ir Chesser – sukurti logistinės regresijos bankroto prognozavimo modeliai (žr. 7 ir 8 lenteles).

7 lentelė. Zavgren bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji							Z reikšmė	P_B	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7			
2012 m.	0,074	0,531	0,048	0,159	-0,156	-2,279	5,665	-9,818	0,005	maža
2013 m.	0,220	0,041	0,044	0,069	0,232	-0,691	3,529	-3,405	3,213	maža
2014 m.	0,236	0,007	0,016	0,024	0,076	-0,672	3,977	-3,498	2,937	maža

Bankrotą prognozuojant Zavgren modeliu, pirmiausia apskaičiuojama Z reikšmė, kaip tiesinės funkcijos išraiška, o vėliau, apskaičiuojant bankroto tikimybę naudojama logistinės regresijos formulė $P_B = \frac{1}{1+e^{-z}}$.

Apskaičiavus šias reikšmes gauta, kaip ir daugumos tiesinės diskriminantinės analizės modelių atveju, kad UAB Rividė bankroto tikimybė yra maža.

Prognozuojant UAB Rividė naudojamas dar vienas logistinės regresijos bankroto prognozavimo modelis (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Chesser bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji						Z reikšmė	P_B	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4	X5	X6			
2012 m.	0,048	116,847	0,049	0,852	1,379	0,087	1,630	83,62	didelė
2013 m.	0,044	81,125	-0,134	1,026	-4,938	0,069	3,950	98,11	didelė
2014 m.	0,016	243,448	-0,046	1,078	-0,079	0,082	4,212	98,54	didelė

Chesser modelis, priešingai nei aukščiau panaudoti modeliai rodo UAB Rividė didelę bankroto tikimybę visu nagrinėjamu laikotarpiu. Šio modelio rezultatų skirtumas nuo jau paskaičiuotų modelių rezultatų skiriasi, kadangi, kaip pastebi R.Budrikienė ir I.Paliulytė (2012), „negalima nustatyti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio“ (p. 92).

Toliau bus prognozuojamas UAB Rividė bankrotas naudojant lietuviškuosius modelius. Pirmasis – mokslininko S.Grigaravičiaus sudarytas bankroto prognozavimo modelis (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Grigaravičiaus bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji									Z reikšmė	P_B	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9			
2012 m.	2,61	0,49	6,77	0,17	6,03	0,049	0,046	11,54	5,67	-177,0	0,000	maža
2013 m.	1,39	0,25	38,26	0,03	54,24	0,134	0,134	14,42	3,53	-152,9	0,000	maža
2014 m.	1,49	0,33	-12,75	-0,07	-10,9	-0,05	-0,05	12,24	3,98	-163,0	0,000	maža

S.Grigaravičius savo bankroto prognozavimo modelį kūrė logistinės regresijos pagrindu. Gauti rezultatai rodo, jog UAB Rividė nagrinėjamu laikotarpiu bankroto tikimybė yra maža – taigi, rezultatai nesiskiria nuo jau apskaičiuotų daugumos užsienio mokslininkų bankroto prognozavimo modelių rezultatų.

Toliau UAB Rividė bankrotas prognozuojamas panaudojant antrą lietuviškąją modelį – sukurtą mokslininkų S.Stoškaus, D.Beržinskienės ir R.Virbickaitės (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Stoškaus, Beržinskienės, Virbickaitės bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės

Metai	Finansiniai kintamieji				Z_0 reikšmė	Z_1 reikšmė	Įmonių grupė
	X1	X2	X3	X4			
2012 m.	0,008	2,607	0,852	1,226	16,412	9,478	nebankrutuojanti
2013 m.	-0,038	1,391	1,026	0,154	16,925	10,096	nebankrutuojanti
2014 m.	-0,011	1,486	1,078	0,085	18,508	10,968	nebankrutuojanti

Šie mokslininkai modelį kūrė šiek tiek kitaip, nei aukščiau paminėti mokslininkai. Šio modelio pagalba įmonė priskiriama arba nebankrutuojančių įmonių grupei, arba bankrutuojančių, priklausomai nuo apskaičiuotų Z reikšmių. Kadangi UAB Rividė atveju gauta, jog $Z_0 > Z_1$, tai UAB Rividė priskiriama nebankrutuojančių įmonių grupei.

Paskutinis skaičiavimams naudotas modelis – lietuvių mokslininkų M.Butkaus, S.Žakarės ir D.Cibulskienės 2014 m. sukurtas modelis. Mokslininkai sukūrė 6 modelius, priklausomai nuo jo tipo. Kadangi UAB Rividė yra maža įmonė, jos bankroto prognozavimas atliktas panaudojant modelį, skirtą mikro-mažoms įmonėms (žr. 11 lentelę):

$$Z_{mikro-mažų\ įmonių} = -2{,}191 - 2{,}504\frac{GAK}{T} - 0{,}861\frac{TT}{TĮ} + 6{,}425\frac{NK}{Į}.$$

11 lentelė. Butkaus, Žakarės ir Cibulskienės bankroto prognozavimo modelio UAB Rividė Z reikšmės ir bankroto tikimybė

Metai	Finansiniai kintamieji			Z reikšmė	P_B	Bankroto tikimybė
	X1	X2	X3			
2012 m.	0,491	2,607	0,173	-4,550	0,010	labai didelė
2013 m.	0,245	1,391	0,025	-4,165	0,015	labai didelė
2014 m.	0,325	1,486	-0,073	-4,751	0,009	labai didelė

Šio modelio rezultatai skiriasi nuo kitų lietuviškųjų modelių rezultatų – gauta, jog UAB Rividė visu nagrinėjamu laikotarpiu bankroto tikimybė yra labai didelė.

Apibendrinti visu darbe naudotų modelių rezultatai pateikiami 12 lentelėje.

12 lentelė. Bankroto prognozavimo modelių rezultatai (bankroto tikimybė)

Bankroto prognozavimo modelis	Metai		
	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Altman	maža	maža	maža
Taffler ir Tishaw	maža	didelė	galimas bankrotas
Lis	maža	maža	maža
Springate	maža	maža	maža
Zavgren	maža	maža	maža
Chesser	didelė	didelė	didelė
Grigaravičiaus	maža	maža	maža
Stoškaus, Beržinskienės, Virbickaitės	nebankrutuojanti įmonė	nebankrutuojanti įmonė	nebankrutuojanti įmonė
Butkaus, Žakarės, Cibulskienės	labai didelė	labai didelė	labai didelė

Taigi, apibendrinant gautus įvairių modelių rezultatus galima teigti, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė yra maža bankroto galimybė. Be abejo, vien modeliais pasikliauti negalima, todėl sekančiame skyrelyje bus analizuojami UAB Rividė finansiniai santykiniai rodikliai, kuriais remiantis galima prognozuoti bankrotą.

3.2. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal finansinius santykinius rodiklius

Finansinių santykinių rodiklių taikymas yra vienas iš paprasčiausių ir galbūt tiksliausių būdų įmonių bankroto tikimybei apskaičiuoti, todėl toliau darbe bus remtasi R.Krancevičiūtės (2012), J.Mackevičiaus (2010) ir J.Bivainio, K.Garškaitės (2010) siūlomais finansiniais santykiniais rodikliais, leidžiančiais prognozuoti bankrotą, apskaičiuotas pagal UAB Rividė finansinius duomenis (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. UAB Rividė finansinių santykinių rodiklių, leidžiančių prognozuoti bankrotą, reikšmės

Rodiklis	Metai ir rodiklio reikšmė		
	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	2,61 geras	1,39 geras	1,49 geras
Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	1,23 geras	0,15 blogas	0,085 blogas
Bendrasis skolos koeficientas	0,85 geras	1,03 blogas	1,08 blogas
Trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas	30,6 proc. geras	62,6 proc. blogas	67,3 proc. blogas
Trumpalaikių įsipareigojimų padengimo koeficientas	0,16 blogas	-0,21 blogas	-0,069 blogas
Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas	0,86 geras	3,17 blogas	2,88 blogas
Grynasis pardavimo pelningumas	0,8 proc. nepatenkinamas	-3,8 proc. blogas	-1,16 proc. blogas
Turto grąža prieš apmokestinimą	4,88 proc. patenkinamas	-13,42 proc. blogas	-4,62 proc. blogas
Pelningumas prieš apmokestinimą	0,86 proc. blogas	-3,80 proc. blogas	-1,16 proc. blogas
Nuosavo kapitalo pelningumas	31,33 proc. labai geras	-513,43 proc. blogas	-58,89 proc. blogas
Turto apyvartumas	5,67 geras	3,53 patenkinamas	3,98 patenkinamas
Pardavimo savikainos lygis	0,87 geras	0,89 geras	0,88 geras
Administracinių išlaidų koeficientas	0,10 geras	0,11 geras	0,14 geras
Atsargų apyvartumas	11,66 geras	4,04 blogas	3,71 blogas
Finansinis svertas	5,77 blogas	-39,26 blogas	-13,75 blogas
Einamojo likvidumo koeficientas	2,61 patenkinamas	1,39 geras	1,49 geras
Bendrojo likvidumo koeficientas	0,17 blogas	-0,03 blogas	-0,07 blogas
Grynojo apyvartinio kapitalo santykis su turtu	49,1 proc. geras	24,4 proc. patenkinamas	32,5 proc. patenkinamas
Bankroto rizikos veiksnys	1,74 geras	4,19 blogas	3,32 blogas

Apskaičiuoti rezultatai rodo, jog žvelgiant į 2012 m. UAB Rividė finansinius santykinius rodiklius, galima teigti, jog bankroto tikimybė yra maža. Tuo tarpu ir 2013 m., ir 2014 m. apskaičiuoti finansiniai santykiniai rodikliai rodo galimą UAB Rividė bankrotą. Šiais metais geri rodikliai tik šie: bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, pardavimo savikainos lygis, administracinių išlaidų ir

einamojo likvidumo koeficientai. Dar du rodikliai gauti patenkinami: turto apyvartumas ir grynojo apyvartinio kapitalo santykis su turtu.

Analizuojant blogus 2013 m. ir 2014 m. UAB Rividė finansinius santykinius rodiklius galima teigti, jog:

- įmonės atsargos nėra likvidžios, t.y. įmonėje daugėja atsargų – vadinasi įmonė nesugeba parduoti savo produkcijos. Tokiu atveju atsargos auga grynųjų pinigų sąskaita ir jeigu situacija nepasikeis, įmonė gali atsidurti ties bankroto riba;
- vis didesnė įmonės turto dalis priklauso skolintojams, mažėja turtas, garantuojantis įmonės mokumą, o įmonės ir kreditorių rizika auga;
- trumpalaikiams įsipareigojimams vykdyti naudojami ne pagrindinės veiklos rezultatai ir tai turėtų sukelti susirūpinimą dėl galimų įmonės mokumo problemų ateityje;
- žemas įmonės pelningumas rodo įmonės nestabilumą, finansinės būklės pablogėjimą, prekių gyvavimo ciklo artėjimą prie pabaigos; jis gali būti siejamas su įmonės orientacija į pardavimo pajamų didinimą žemų kainų sąskaita, o taip pat su tarp konkurentų vykstančia kainų konkurencija;
- įmonėje neefektyviai naudojamas nuosavas ir skolintas kapitalas;
- patenkinamas turto apyvartumo rodiklis rodo, kad įmonė nepakankamai efektyviai naudoja savo turtą, tai reiškia, kad didesnės turto dalis nenaudojama;
- įmonė valdoma neefektyviai, įmonės vadovybė nesugeba kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimosi;
- įmonės vadovybė dirba neefektyviai naudojant investuotą kapitalą;
- mažėjantis atsargų apyvartumas rodo, kad įmonėje vis ilgiau laikomos atsargos sandėliuose; įmonei neefektyviai sekėsi realizuoti turimas atsargas;
- finansinis svertas rodo, jog įmonė yra rizikinga;
- bendrojo likvidumo koeficientas rodo, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu įmonėje buvo žemas mokumo lygis ir didesnė finansinė rizika bei bankroto grėsmė;
- įmonės bankroto rizikos veiksnys rodo galimą UAB Rividė bankrotą.

Apibendrinant apskaičiuotų UAB Rividė finansinių santykinių rodiklių, leidžiančių prognozuoti bankrotą reikšmes, galima teigti, jog blogėjantys šie rodikliai rodo galimą UAB Rividė bankrotą.

3.3. UAB Rividė bankroto prognozavimas pagal absoliutinių finansinių rodiklių pokyčius

Remiantis J.Mackevičiaus ir J.Bivainio su K.Garškaite pateiktomis pastabomis, bus analizuojami tų finansinių ataskaitų straipsnių kitimai, kurie rodo įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų

pablogėjimą pagal apskaičiuotus ir išanalizuotus UAB Rividė finansinius santykinius rodiklius (žr. 14 lentelę).

14 lentelė. UAB Rividė blogėjančius finansinius santykinius rodiklius rodantys finansiniai straipsniai

Straipsnis	Metai		
	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Ilgalaikis materialusis turtas	31075	26919	1049
Atsargos	64334	161577	158372
Trumpalaikis turtas	121455	181647	168004
Turtas	152530	208566	169053
Nuosavas kapitalas	22536	-5451	-13258
Apyvartinis kapitalas	74861	51030	54935
Trumpalaikiai įsipareigojimai	46594	130617	113069
Įsipareigojimai	129994	214017	182311
Pardavimų pajamos	864084	736045	672404
Pelnas prieš apmokestinimą	7436	-27987	-7807
Grynasis pelnas	7060	-27987	-7807

Pirmas analizuojamas straipsnis – **ilgalaikis materialusis turtas**. Kaip nurodo J.Mackevičius (2008), „Šis turtas turi labai didelę reikšmę įmonės finansinei būklei ir veiklos rezultatams: jis naudojamas prekėms gaminti, paslaugoms teikti, nuomuoti. <...> yra vienas svarbiausių įmonės finansinės būklės elementų“ (Mackevičius, 2008, p. 238). Jis dažniausiai sudaro didžiausią viso įmonės turto lyginamąją dalį, tačiau UAB Rividė jis sudaro tik 20,37 proc. 2012 m., 12,91 proc. 2013 m. ir 0,62 proc. 2014 m. viso įmonės turto – t.y. ypatingai mažai. Taip pat pastebėtina, jog ilgalaikis materialusis turtas nagrinėjamu laikotarpiu tik mažėjo (nuo 2012 m. iki 2014 m. sumažėjo 96,62 proc.). Analizuojant, kodėl taip ženkliai sumažėjo ilgalaikis materialusis turtas, patartina, kaip nurodo J.Mackevičius (2008), išsiaiškinti, „<...> kokią viso ilgalaikio materialiojo turto dalį sudaro aktyvusis turtas, ir nustatyti jo kitimo tendencijas per tam tikrą laikotarpį“ (Mackevičius, 2008, p. 240). Apskaičiuota, jog aktyvusis turtas 2012 m. ir 2013 m. sudarė didžiausią ilgalaikio materialiojo turto dalį: atitinkamai 89,97 proc. ir 90,87 proc. ir jį sudarė transporto priemonės, reikalingos įmonės veiklai vystyti. Tačiau 2014 m. UAB Rividė pardavė transporto priemones, todėl šiais metais aktyvusis turtas sudarė 0 proc. viso ilgalaikio materialiojo turto. Taigi, blogėjančius įmonės rodiklius ir lėmė šio straipsnio ženklus sumažėjimas, nes jis sumažino ir įmonės turto straipsnį.

Atsargos daugeliu atveju turėtų sudaryti didžiąją trumpalaikio turto dalį. Taip yra ir UAB Rividė atveju: 2012 m. atsargos sudaro 52,97 proc., 2013 m. – 88,95 proc., o 2014 m. – 97,27 proc. trumpalaikio turto. Kadangi įmonė yra prekybinė, ji priversta laikyti daug daugiau atsargų. Kaip matyti iš pateiktų finansinių duomenų, UAB Rividė atsargos nuo 2012 m. iki 2014 m. padidėjo 146,17 proc., tačiau sumažėjo 1,98 proc. 2014 m., lyginant su 2013 m. Įmonės mažėjančios pardavimų pajamos ir

didėjančios atsargos gali reikšti, jog lėtėja vartojimas. Čia galima patarti UAB Rividė vadovybę skatinti lanksčiau vykdyti pardavimus, kad laiku būtų reaguojama į klientų poreikius, palaikant kuo mažesnį atsargų lygį mažiausiais kaštais.

Kaip teigia J.Mackevičius (2009), „Nėra įmonių, kurios sėkmingai dirbtų ir plėtotų verslą be **trumpalaikio turto**. Nuo šio turto dydžio, sudėties, struktūros, pelningumo ir naudojimo efektyvumo priklauso įmonės finansinė būklė, veiklos rezultatai ir plėtros galimybės“ (Mackevičius, 2009, p. 311). UAB Rividė trumpalaikis turtas nuo 2012 m. iki 2014 m. padidėjo 38,33 proc., tačiau 2014 m. sumažėjo 7,51 proc., lyginant su 2013 m. Taip pat trumpalaikis turtas sudarė didžiausią UAB Rividė viso turto dalį: 2012 m. – 79,63 proc., 2013 m. – 87,09 proc., 2014 m. – 99,38 proc., o tai nėra gerai.

Svarbu analizuoti trumpalaikio turto sudedamąsias dalis. Kaip matyti iš pateiktų UAB Rividė finansinių duomenų, didžiausią trumpalaikio turto dalį, kaip minėta aukščiau, visu nagrinėjamu laikotarpiu sudarė atsargos. Taip pat aukščiau paskaičiuoti finansiniai santykiniai rodikliai rodo atsargų apyvartumo mažėjimą – jis blogina įmonės veiklos rezultatus, t.y. kuo mažesnis atsargų apyvartumas, tuo neefektyvesnis ne tik atsargų valdymas, bet ir mažėjantys pardavimai, o tai reiškia ir mažesnį įmonės pelningumą. Taigi, kaip neigiamus balanso rodiklius galima būtų įvardinti per didelę atsargų ir per mažą grynų pinigų dalį trumpalaikiame turte (sudaro atitinkamai nagrinėjamu laikotarpiu 6,09 proc., 4,99 proc. ir 1,64 proc.). Gryni pinigai yra pats likvidžiausias turtas, todėl jų trūkumas kelia nemažą riziką.

Turto dinamika UAB Rividė nagrinėjamu laikotarpiu buvo nepastovi: 2013 m. turtas padidėjo 36,74 proc., lyginant su 2012 m., o 2014 m. jis sumažėjo 18,95 proc., lyginant su 2013 m. Bendrai 2014 m. turtas padidėjo 10,83 proc., lyginant su 2012 m. Turto sumažėjimą 2014 m. didžiausia dalimi lėmė sumažėjęs ilgalaikis turtas.

Nuosavas kapitalas yra vienas iš labai svarbių finansinių ataskaitų elementų, apibūdinančių įmonės finansinę būklę, „Nuo nuosavo kapitalo dydžio ir jo sudėties priklauso įmonės verslo plėtra, konkurencingumas ir vieta rinkoje“ (Mackevičius, 2009, p. 321). UAB Rividė nuosavas kapitalas nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo 158,83 proc. ir tik 2012 m. buvo teigiamas. Neigiamas nuosavas kapitalas 2013 m. ir 2014 m. buvo todėl, kad nuosavo kapitalo didėjimas tiesiogiai susijęs su įmonės uždirbamu pelnu, o 2013 m. ir 2014 m. buvo nuostoliai, o ne pelnas. Taigi, UAB Rividė neigiamas nuosavas kapitalas rodo įmonės finansinį nestabilumą, nemokumą.

Apyvartinis kapitalas 2013 m. sumažėjo 31,83 proc., tačiau padidėjo 7,65 proc. 2014 m. Vis dėlto tai labai mažas padidėjimas ir tai rodo pardavimo problemas, prastėjančią marketingo veiklą, likvidumo ir mokumo problemas. Apyvartinio kapitalo mažėjimas neleidžia įmonei dirbti pelningai.

Trumpalaikiai įsipareigojimai 2013 m. padidėjo 180,33 proc., o 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo 13,43 proc. Nors trumpalaikių įsipareigojimų suma 2013 m. pakilo, tačiau, kaip matyti iš įmonės finansinių duomenų, jai pakanka lėšų šiems įsipareigojimams padengti.

Visi įsipareigojimai kito analogiškai trumpalaikiams įsipareigojimams: 2013 m. padidėjo 64,64 proc., o 2014 m. sumažėjo 14,81 proc. Pastebėtina, kad finansinių skolų dydis 2012 m. ir 2013 m. buvo toks pat, o 2014 m. sumažėjo 16,98 proc. Taigi, įsipareigojimų sumažėjimą 2014 m. lėmė trumpalaikių ir ilgalaikių įsipareigojimų sumažėjimas šiais metais.

Pardavimų pajamų santykinis padidėjimas (sumažėjimas) leidžia suprasti, kokiu tempu auga (smunka) įmonė ir kaip didėja jos dominavimas rinkoje. Iš analizuojamų UAB Rividė duomenų matyti, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu įmonės pardavimai mažėjo: 2013 m. sumažėjo 14,82 proc., 2014 m. – 8,65 proc., o bendrai visu nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo 22,18 proc. Taigi, mažėjant įmonės pardavimo pajamoms, didėja grėsmė įmonės stabilumui ir likvidumui.

Pelnas prieš apmokestinimą yra svarbiausias pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklis ir rodo bendrą galutinį finansinių metų visos įmonės veiklos rezultatą. Jis palyginti gerai išreiškia įmonės veiklos rezultatą. Kaip matyti iš UAB Rividė finansinių duomenų, tik 2012 m. įmonės pelnas prieš apmokestinimą buvo teigiamas. Pastebėtina tik, kad 2014 m. nuostolis, lyginant su 2013 m., sumažėjo 72,10 proc. UAB Rividė nuostolis 2013 m. ir 2014 m. lemia ne vieno finansinio santykinio rodiklio blogėjimą, o tai rodo prastėjančią įmonės finansinę padėtį.

Grynojo pelno (nuostolių) rodiklis parodo galutinį įmonės veiklos rezultatą, t.y. įmonėje liekantį pelną, kuris gali būti paskirstytas, arba nuostolius. Kaip matyti iš pateiktų UAB Rividė duomenų, jos grynasis pelnas tik 2012 m. buvo teigiamas, o 2013 m. ir 2014 m. ji turėjo nuostolį, kuris 2014 m., lyginant su 2013 m., sumažėjo 72,10 proc. Taigi, UAB Rividė nėra pelninga įmonė.

Apibendrinant išanalizuotus absoliučiuosius finansinius rodiklius galima teigti, jog blogėjančius UAB Rividė rodiklius nagrinėjamu laikotarpiu lėmė:

- 96,62 proc. sumažėjęs ilgalaikis materialusis turtas;
- didelis atsargų kiekis;
- per maža grynų pinigų dalis trumpalaikiame turte;
- didžiausią viso turto dalį sudarantis trumpalaikis turtas (2014 m. sudarė 99,38 proc.);
- neigiamas nuosavas kapitalas;
- mažas apyvartinis kapitalas;
- mažėjantys pardavimai.

Absoliučiųjų finansinių rodiklių analizė rodo, kad yra grėsmė įmonės stabilumui, mokumui ir likvidumui, o tai rodo galimą UAB Rividė bankrotą.

Apibendrinant galima teigti, jog pagal gautus taikytų įvairių užsienio ir lietuvių mokslininkų sukurtus bankroto prognozavimo modelių rezultatus matyti, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė yra maža bankroto galimybė, tačiau absoliutiniai ir santykiniai finansiniai rodikliai rodo prastėjančią įmonės būklę ir galimą UAB Rividė bankrotą.

IŠVADOS

1. Atlikta UAB Rividė finansinės veiklos analizė rodo, jog pagrindinė įmonės veikla yra tik dalinai efektyvi, įmonė neracionaliai valdė nuosavą kapitalą, blogai tvarkė pagrindinę savo veiklą, yra problemų įmonės rinkodaroje, teisingoje kainų ir konkurencijos politikos orientacijoje, jai sunku vykdyti įsipareigojimas, gali pritrūkti lėšų savo veiklai ir kad padidėjusi įmonės veiklos rizika, o jos finansinė padėtis nestabili, žemas saugumo lygis, mažėjantis veiklos efektyvumas.
2. Įmonės bankrotas – natūralus rinkos ekonomikos reiškinys, kurį lemia įvairios priežastys (endogeninės, egzogeninės, multikauzalumas, priežasčių ir poveikio daugiapakopiškumas), kurios kiekvienai įmonei vienu metu gali būti skirtingos arba panašios bei išorės ir vidaus veiksniai.
3. Prognozuojant įmonės bankrotą patartina analizuoti įmonės veiklą tiriant absoliutinius ir santykinius finansinius rodiklius. Dažniausiai įmonės bankrotą galima prognozuoti iš įmonės pelningumo, veiklos efektyvumo, finansinio stabilumo, likvidumo bei kitų rodiklių. Taip pat patartina naudoti kelis bankroto prognozavimo modelius (kadangi iki šiol negalima nustatyti patikimiausio bankroto prognozavimo modelio), kurie yra klasikiniai statistiniai ir dirbtinio intelekto.
4. Paskaičiuoti įvairių užsienio ir lietuvių mokslininkų sukurtų bankroto prognozavimo modelių rezultatai rodo, jog visu nagrinėjamu laikotarpiu UAB Rividė yra maža bankroto galimybė, tačiau absoliutiniai ir santykiniai finansiniai rodikliai rodo prastėjančią įmonės būklę ir galimą UAB Rividė bankrotą.

LITERATŪRA

1. BAGDŽIŪNIENĖ, V. *Finansinių ataskaitų analizė. Esmė ir verslo situacijos.* Vilnius, 2005.
2. BALEŽENTIS, A., VIJEIKIS J. Krizės valdymo veiksniai ir priemonės Lietuvos įmonėse. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 2010, Nr. 23 (4), p. 1-10.
3. BIVAINIS, J., GARŠKAITĖ, K. Įmonių bankroto grėsmės diagnostikos sistema. *Verslas: teorija ir praktika*, 2010, 11(3), p. 204-212.
4. BRANCEVIČ, G., BURKŠAITIENĖ, D. Statybos įmonių bankroto tikimybės įvertinimas. *15-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Mokslas – Lietuvos ateitis“ 2012 metų teminės konferencijos straipsnių rinkinys*, p. 1-7.
5. BUDRIKIENĖ, R., PALIULYTĖ, I. Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumas skirtingo mokumo ir pelningumo įmonėms. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2012, 2(26), p. 90-103.
6. BUTKUS, M., ŽAKARĖ, S., CIBULSKIENĖ, D. Bankroto diagnostikos modelis ir jos pritaikymas bankroto tikimybei Lietuvos įmonėse prognozuoti. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, 2014, 8/1, p. 111-132.
7. CHARITONOVAS, V. Įmonių bankroto prevencija. Metodologinis aspektas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 2004, Nr. 30, p. 67-80.
8. *Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika*. Vilnius, 2010.
9. JAKIMUK, J., ŽIGIENĖ, G. Infliacijos įtaka bankroto prognozavimo modelių tinkamumui. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2011, 1(21), p. 26-36.
10. KRANCEVIČIŪTĖ, R. Įmonių bankroto analizė ir prognozavimas. *15-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Mokslas – Lietuvos ateitis“ 2012 metų teminės konferencijos straipsnių rinkinys*, p. 1-8.
11. KARALEVIČIENĖ, J., BUŽINSKIENĖ, R. Moderniųjų bankroto diagnozavimo modelių taikymas įmonėje. *Vadyba. Journal of Management*, 2011, Nr. 2(19), p. 113-122.
12. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. *Valstybės žinios,* 2001, Nr. 31-1010.
13. MACKEVIČIUS, J.; POŠKAITĖ, D. Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. *Ekonomika.* 1999, 49, p. 54–63.
14. MACKEVIČIUS, J. *Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas.* Vilnius, 2005.
15. MACKEVIČIUS, J., RAKŠTELIENĖ, A. Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti. *Pinigų studijos*, 2005/1, p. 24-42.

16. MACKEVIČIUS, J. Ilgalaikio materialiojo turto kompleksinės analizės metodika. *Verslas: teorija ir praktika.* 2008, 9(4), p. 237-244.
17. MACKEVIČIUS, J. *Finansinių ataskaitų auditas ir analizė. procedūros, metodikos ir vertinimas*. Vilnius, 2009.
18. MACKEVIČIUS, J. Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika. *Current Issues of Business and Law*, 2010, Vol. 5, p. 123-138.
19. MACKEVIČIUS, J., POŠKAITĖ, D., VILLIS, L. *Finansinė analizė.* Vilnius, 2011.
20. RUGENYTĖ, D. ir kt. Bankroto prognozavimo svarba ir metodai. *Verslas: teorija ir praktika*, 2010, 11(2), p. 143-150.
21. STOŠKUS, S., BERŽINSKIENĖ, D., VIRBICKAITĖ, R. Theoretical and Practical Decisions of ankruptcy as one of Dynamic Alternatives in Company‘s Performance. *Economics of Engineering Decisions*, 2007, 2(52).
22. STUNDŽIENĖ, A., BLIEKIENĖ, R. Ekonomikos svyravimų įtaka įmonių veiklos rezultatams. *Verslas: teorija ir praktika*, 2012, 13(1), p. 5-17.
23. VITKEVIČIUS, V. *Bankroto administravimas.* Vilnius, 2011.

PRIEDAI

1 priedas

UAB „Rividė“ horizontali balanso 2012–2014 m. analizė

Metai	2012	2013	2014	2013/2012		2014/2013		2014/2012	
				Lt	proc.	Lt	proc.	Lt	proc.
TURTAS									
Ilgalikis turtas									
Nematerialus turtas									
Ilgalaikis materialus turtas	31075	26919	1049	-4156	-13,37	-25870	-96,10	-30026	-96,62
Transporto priemonės	27957	24462		-3495	-12,50	-24462	-100,00	-27957	-100,00
Kitas materialus turtas	3118	2457	1049	-661	-21,20	-	-	-	-
Ilgalaikio turto iš viso	**31075**	**26919**	**1049**	-4156	-13,37	-25870	-96,10	-30026	-96,62
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	64334	161577	158372	97243	151,15	-3205	-1,98	94038	146,17
Išankstiniai apmokėjimai	15068	1569	3735	-13499	-89,59	2166	138,05	-11333	-75,21
Nebaigtos vykdyti sutartys		2303							
Gautinos sumos	34152	6619	1215	-27533	-80,62	-5404	-81,64	-32937	-96,44
Kitas trumpalaikis turtas	506	506	1920	0	0,00	1414	279,45	1414	279,45
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	7395	9073	2762	1678	22,69	-6311	-69,56	-4633	-62,65
Trumpalaikis turtas iš viso:	**121455**	**181647**	**168004**	60192	49,56	-13643	-7,51	46549	38,33
TURTAS IŠ VISO	**152530**	**208566**	**169053**	56036	36,74	-39513	-18,95	16523	10,83
NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI									
Kapitalas ir rezervai									
Įstatinis kapitalas	10000	10000	10000	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Privalomasis rezervas	1000	2000	2000	1000	100,00	0	0,00	1000	100,00
Nepaskirstytas rezultatas	11536	-17451	-25258	-28987	-251,27	-7807	44,74	-36794	-318,95
Iš viso akcininkų nuosavybės	**22536**	**-5451**	**-13258**	-27987	-124,19	-7807	143,22	-35794	-158,83
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
Finansinės skolos	83400	83400	69242	0	0,00	-14158	-16,98	-14158	-16,98
Įlgalaikių įsipareigojimų iš viso	**83400**	**83400**	**69242**	0	0,00	-14158	-16,98	-14158	-16,98
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Skolos tiekėjams	31230	60946	103317	29716	95,15	42371	69,52	72087	230,83
Pelno mokesčio įsipareigojimai	376			-376	-100,00	0	0,00	-376	-100,00
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	509	2103	907	1594	313,16	-1196	-56,87	398	78,19
Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	14479	67568	8845	53089	366,66	-58723	-86,91	-5634	-38,91
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	**46594**	**130617**	**113069**	**84023**	**180,33**	**-17548**	**-13,43**	**66475**	**142,67**
Įsipareigojimai iš viso	**129994**	**214017**	**182311**	**84023**	**64,64**	**-31706**	**-14,81**	**52317**	**40,25**
NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	**152530**	**208566**	**169053**	**56036**	**36,74**	**-39513**	**-18,95**	**16523**	**10,83**

2 priedas

UAB „Rividė“ vertikali balanso 2012–2014 m. analizė

Metai	2012	2013	2014	2012 Lyginamieji svoriai, proc.		2013 Lyginamieji svoriai, proc.		2014 Lyginamieji svoriai, proc.	
				Bendras	Dalinis	Bendras	Dalinis	Bendras	Dalinis
TURTAS									
Ilgalikis turtas									
Nematerialus turtas				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ilgalaikis materialus turtas	31075	26919	1049	20,37	100,00	12,91	100,00	0,62	100,00
Transporto priemonės	27957	24462		18,33	89,97	11,73	90,87	0,00	0,00
Kitas materialus turtas	3118	2457	1049	2,04	10,03	1,18	9,13	0,62	100,00
Ilgalaikio turto iš viso	**31075**	**26919**	**1049**	20,37	100,00	12,91	100,00	0,62	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	64334	161577	158372	42,18	52,97	77,47	88,95	93,68	94,27
Išankstiniai apmokėjimai	15068	1569	3735	9,88	12,41	0,75	0,86	2,21	2,22
Nebaigtos vykdyti sutartys		2303		0,00	0,00	1,10	1,27	0,00	0,00
Gautinos sumos	34152	6619	1215	22,39	28,12	3,17	3,64	0,72	0,72
Kitas trumpalaikis turtas	506	506	1920	0,33	0,42	0,24	0,28	1,14	1,14
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	7395	9073	2762	4,85	6,09	4,35	4,99	1,63	1,64
Trumpalaikis turtas iš viso:	**121455**	**181647**	**168004**	79,63	100,00	87,09	100,00	99,38	100,00
TURTAS IŠ VISO	**152530**	**208566**	**169053**	100,00		100,00		100,00	
NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI									
Kapitalas ir rezervai									
Įstatinis kapitalas	10000	10000	10000	6,56	44,37	4,79	-183,45	5,92	-75,43
Privalomasis rezervas	1000	2000	2000	0,66	4,44	0,96	-36,69	1,18	-15,09
Nepaskirstytas rezultatas	11536	-17451	-25258	7,56	51,19	-8,37	320,14	-14,94	190,51
Iš viso akcininkų nuosavybės	**22536**	**-5451**	**-13258**	**14,77**	**100,00**	**-2,61**	**100,00**	**-7,84**	**100,00**
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
Finansinės skolos	83400	83400	69242	54,68	100,00	39,99	100,00	40,96	100,00
Įlgalaikių įsipareigojimų iš viso	**83400**	**83400**	**69242**	**54,68**	**0,00**	**39,99**	**100,00**	**40,96**	**100,00**
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Skolos tiekėjams	31230	60946	103317	20,47	67,03	29,22	46,66	61,12	91,38
Pelno mokesčio įsipareigojimai	376			0,25	0,81	0,00	0,00	0,00	0,00
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	509	2103	907	0,33	1,09	1,01	1,61	0,54	0,80
Kitos mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	14479	67568	8845	9,49	31,07	32,40	51,73	5,23	7,82
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	**46594**	**130617**	**113069**	**30,55**	**100,00**	**62,63**	**100,00**	**66,88**	**100,00**
Įsipareigojimai iš viso	**129994**	**214017**	**182311**	**85,23**		**102,61**	**-**	**107,84**	**-**
NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	**152530**	**208566**	**169053**	**100,00**		**100,00**	**-**	**100,00**	**-**

3 priedas

UAB „Rividė“ horizontali pelno (nuostolių) 2012–2014 m. analizė

Metai	2012	2013	2014	2013/2012		2014/2013		2014/2012	
Pajamos				**Lt**	**proc.**	**Lt**	**proc.**	**Lt**	**proc.**
Pardavimų pajamos	864084	736045	672404	-128039	-14,82	-63641	-8,65	-191680	-22,18
Pardavimų savikaina	750196	653193	588150	-97003	-12,93	-65043	-9,96	-162046	-21,60
BENDRASIS PELNAS	**113888**	**82852**	**84254**	-31036	-27,25	1402	1,69	-29634	-26,02
Veiklos sąnaudos	**103524**	**108659**	**107247**	5135	4,96	-1412	-1,30	3723	3,60
Pardavimo	17538	29470	16183	11932	68,04	-13287	-45,09	-1355	-7,73
Bendrosios ir administracinės	85986	79189	91064	-6797	-7,90	11875	15,00	5078	5,91
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	10364	-25807	-22993	-36171	-349,01	2814	-10,90	-33357	-321,85
KITA VEIKLA	**-1627**	**-1664**	**15902**	-37	2,27	17566	-1055,65	17529	-1077,38
Pajamos		462	17285			16823	3641,34		
Sąnaudos	1627	2126	1383	499	30,67	-743	-34,95	-244	-15,00
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-1227	-516	-716	711	-57,95	-200	38,76	511	-41,65
Finanės veiklos pajamos	7								
Finansinės veiklos sąnaudos	1234	516	716	-718	-58,18	200	38,76	-518	-41,98
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI	**5710**	**-27987**	**-7807**	-33697	-590,14	20180	-72,10	-13517	-236,73
PAGAUTĖ									
NETEKIMAI	**74**								
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**7436**	**-27987**	**-7807**	-35423	-476,37	20180	-72,10	-15243	-204,99
PELNO MOKESTIS	376								
GRYNASIS PELNAS	**7060**	**-27987**	**-7807**	-35047	-496,42	20180	-72,10	-14867	-210,58

UAB „Rividė“ vertikali pelno (nuostolių) 2012–2014 m. analizė

Metai	2012	2013	2014	2012 Lyginamieji svoriai, proc.	2013 Lyginamieji svoriai, proc.	2014 Lyginamieji svoriai, proc.
Pajamos						
Pardavimų pajamos	864084	736045	672404	100.00	100.00	100.00
Pardavimų savikaina	750196	653193	588150	86,82	88,74	87,47
BENDRASIS PELNAS	**113888**	**82852**	**84254**	13,18	11,26	12,53
Veiklos sąnaudos	**103524**	**108659**	**107247**	11,98	14,76	15,95
Pardavimo	17538	29470	16183	2,03	4,00	2,41
Bendrosios ir administracinės	85986	79189	91064	9,95	10,76	13,54
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	10364	-25807	-22993	1,20	-3,51	-3,42
KITA VEIKLA	**-1627**	**-1664**	**15902**	-0,19	-0,23	2,36
Pajamos		462	17285	0,00	0,06	2,57
Sąnaudos	1627	2126	1383	0,19	0,29	0,21
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-1227	-516	-716	-0,14	-0,07	-0,11
Finanės veiklos pajamos	7			0,00	0,00	0,00
Finansinės veiklos sąnaudos	1234	516	716	0,14	0,07	0,11
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI	**5710**	**-27987**	**-7807**	0,66	-3,80	-1,16
PAGAUTĖ						
NETEKIMAI	**74**			0,01	0,00	0,00
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**7436**	**-27987**	**-7807**	0,86	-3,80	-1,16
PELNO MOKESTIS	376			0,04	0,00	0,00
GRYNASIS PELNAS	**7060**	**-27987**	**-7807**	0,82	-3,80	-1,16